

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INŠERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINJEVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“

Erfolgreiche Gegenangriffe bei Jassy

Weiterer Bodengewinn zwischen Karpathen und oberen Dnjestr - Neue Erfolge unserer U-Boote - Besonders schwere Verluste der Terrorflieger beim Angriff auf Berlin

Aus dem Führerhauptquartier, 30. April. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Vor Sevastopol und am unteren Dnjestr blieben auch gestern örtliche Angriffe des Feindes erfolglos.

Im Schwarzen Meer versenkte ein deutsches Unterseeboot aus einem stark gesicherten Gebiet einen Küstenfrachter und zwei grosse Schleppfahrzeuge. Westlich Sevastopol vernichtete ein Sicherungsfahrzeug der Kriegsmarine ein bolschewistisches Schnellboot.

Im Kampfgebiet von Jassy führten unsere Truppen, hervorragend unterstützt durch deutsche und rumänische Schlachtfliegergeschwader, erfolgreiche Gegenangriffe. 14 feindliche Panzer und 30 Geschütze sowie zahlreiche sonstige Waffen wurden vernichtet oder erbeutet.

Zwischen den Karpathen und dem oberen Dnjestr gewann unser Angriff trotz zähen Widerstandes der Sowjets weiter Boden. Ungarische Verbände wehrten heftige feindliche Gegenangriffe ab.

Östlich Polozk scheiterten wiederholte örtliche Angriffe der Bolschewisten. Bei den Angriffskämpfen südwestlich Kowel hat sich in den letzten Tagen die rheinisch-moseländische 342. Infanterie-Division unter Führung von Generalmajor Nickel besonders ausgezeichnet.

Im Lande von Nettuno sowie an der Italienischen Südküste wurden feindliche Vorstöße abgewiesen.

Boote einer italienischen Mas-Flottille versenkten vor Nettuno eine feindliche Korvette.

Feindliche Tiefflieger griffen in Mittelitalien ein deutlich gekennzeichnetes Lazarett mit Bomben und Bordwaffen an.

Die seit Anfang Oktober 1943 auf dem Westbalkan zum Kampf gegen kommunistische Banden eingesetzte 1. Kosaken-Division hat sich hervorragend geschlagen und dem Feind schwere Verluste an Menschen und Material zugefügt.

Bei einem feindlichen Luftangriff auf den französischen Hafen Toulon schossen Verteidigungskräfte der Luftwaffe und Marineflak 15 feindliche Bomber ab.

In harten Kämpfen gegen den feindlichen Geleitverkehr im Atlantik und Mittelmeer versenkten unsere Unterseeboote vier Schiffe mit 22.220 BRT und fünf Geleitzerstörer, davon zwei grosse Zerstörer modernster Bauart.

Vom 11. bis 30. April wurden durch Bordflak von Handelsschiffen und Marineflak 101 feindliche Flugzeuge zum Absturz gebracht.

Nordamerikanische Bomberverbände richteten in den gestrigen Mittagstunden unter starkem Jagdschutz einen Terrorangriff gegen die Reichshauptstadt. Es entstanden Schäden in Wohnvierteln und Verluste unter der Bevölkerung. Die deutsche Luftverteidigung schoss 129 nordamerikanische Terrorflugzeuge, darunter 121 viermotorige Bomber, ab. Oberleutnant Hans Heinrich König, Staffelführer in einem Jagdgeschwader, vernichtete in Luftkämpfen vier viermotorige Terrorbomber.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Flugzeuge Bomben auf niederländisches Gebiet.

Schwere deutsche Kampfverbände erzielten in der vergangenen Nacht bei einem Grossangriff gegen Plymouth und Schiffsansammlungen vor der englischen Südküste nachhaltige Wirkung.

Uspešni protinapadi pri Jasiju

Nadaljnje osvojitve med Karpati in zgornjim Dnjestrom - Novi uspehi nemških podmornic - Izredno težke izgube terorističnih letalcev pri napadu na Berlin

Führerjev glavni stan, 30. apr. DNB. Vrhovno poveljništvu oboroženih sil javlja: Pred Sevastopoljem in ob spodnjem Dnjestru krajevni sovražnikovi napadi tudi večeraj niso imeli uspeha.

Na Črnem morju je nemška podmornica potopila v močno zavarovani spremljavi tovrstni parnik za obalno plovo in dva velika rušilca. Zapadno od Sevastopolja je zasčitna edina vojna mornarica uničila boljševiski brzi čoln.

Na bojišču pri Jasiju so naše čete, ki so jih sijajno podprli nemški in rumunski bojni letalci, izvedle uspešne protinapade. 14 sovražnikovih oklopnikov in 30 topov ter številno ostalo orožje smo uničili ali zaplenili.

Med Karpati in zgornjim Dnjestrom napreduje naš napad kljub žilavemu sovjetskemu odporu. Madžarski oddelki so odbili silovite sovražnikove protinapade.

Vzhodno od Polocka so se izjalovili ponovni boljševiski krajevni napadi. V napadainih bojih južnozapadno od Kovlja se je v zadnjih dneh posebno odlikovala rensko-mozelska 342. pehotna divizija pod poveljstvom generalnega majorja Nickela.

Na netunskem predmostju in na italijanskem južnem bojišču smo odbili sovražnikove sunke.

Colni italijanske flotele brzi čolnov so pred Nettunom potopili sovražnikovo korveto.

Sovražni letalci so v nizkem poletu z bombami in strojnimi napadi neko jasno označeno bolnišnico v srednji Italiji.

Prva kozaka divizija, ki se od pričetka oktobra 1. 1943. bje na zapadnem Balkanu

proti komunističnim tolпам, se je sijajno borila in je zadalja sovražniku težke človeške in stvarne izgube.

Med sovražnikovim letalskim napadom na francosko luko Toulon so letalske obrambne sile z mornariškim protiletalskim topništvom sestrelile 15 sovražnikovih bombnikov.

V hudih bojih proti sovražnikovemu spremljevalnemu prometu na Atlantiku in v Sredozemskem morju so naše podmornice potopile 4 ladje z 22.220 tonami ter 5 spremljevalnih rušilcev, med katerimi sta bila dva velika in moderna zgrajena rušilca.

Od 11. do 30. aprila je protiletalsko topništvo na trgovskih ladjah skupno z mornariškim protiletalskim topništvom zabil 101 sovražnikovo letalo.

Severnoameriški bombniški oddelki so večkrat v opoldanskih urah z močno lovsko zaščito izvedli teroristične napade na prestolnico nemškega Reicha. Nastala je škoda v stanovanjskih okrajih, prebivalstvo pa je imelo izgube.

Nemška protiletalska obramba je zbila 129 severnoameriških terorističnih letal, med njimi 121 štirimotornih bombnikov. Nadporočnik Hans Heinrich Koenig, poveljnik jate lovskih letal, je zbil v letalskih bojih 4 štirimotorne teroristične bombnike.

V pretekli noči so vrgli sovražnikova letala bombe na ozemlje ob spodnjem Renu. Oddelki nemških težkih bojnih letal so v pretekli noči pri velenapadu na Plymouth in zbirališčih ladij pred angleško južnozapadno obalo dosegla uspehe s trajnim učinkom.

Boljševiška grozodejstva v osvojenih pokrajinah

Lublin, 29. apr. Nemška sprejemališča beguncev, ki uhajajo z ozemlja, ki so ga zasedle sovjetske čete, se vedno bolj polnijo. Vanje prihajajo žive priče groznih dogodkov, ki se se vedno zrcalijo na obrazih ubogih pregnancev. Izgleda, da so sovjetske čete, zaradi pomanjkanja delovnih sil sklenile, da bodo prebivalstvo v osvojenih pokrajinah popolnoma iztrebile, ker so ti ljudje lahko pač najbolje ugotovili, kakša razlika obstoja med sovjetskim terorističnim sistemom in nemško upravo.

Bivša dijakinja medicine Irina Zajčinkova, rojena 23. nov. 1. 1918 v Kobajlakah (okraj Poltana) je bila priča groznih dogodkov, ki so žalostno proslavili kraj Novgorod-Volinsk ob progi Rovno-Kijev in ki se lahko porode le v sadističnih možganih boljševiških židov. Zajčinkova se je mudila v Volinsku, ko se mu je bližala fronta. Ker je imela s seboj svojega petletnega sinčka, ki je obolen, ni mogla pravčasno pobegniti, kakor je večina prebivalstva. V kraju samem je ostalo le več žena, ki zaradi boleznij in nesposobnosti raznih svojcev niso mogli zbežati. Te ženske so se med bojem skrile v kleteh, kamor so spravile tudi svoje sorodnike.

Sovjetskim četam so kmalu sledili oddelki »policej«. Neka taka četa je takoj pričela »čiščenje« kraja. Uboge ženske so potegnili iz kleti in so jih z obolizljivijo, da so iz kleti streljale na sovjetske vojake, zbrali na cesti, ki vodi v Kijev. Materam so surovo iztrgali otroke in jih metali na tovarne avtomobile. Ako so se matere metale v svojem obupu na boljševiške divjake, so jih brutalno pobili in mnoge ustrelili. Kakih 40 do 50 otrok v najnežnejših letih ter številne starce in bolnike so tesno natrpali na odprte vozove in jih odpeljali. Njihova usoda je popolnoma neznana.

Ostale ženske so nato poslali v celodnevne pohode v bližino bojišča, da bi pomagale, kakor so dejali, pri obnovi železnice. Ko so nekega večera prenočile v neki vasi brez hrane in vode, so hoteli nekateri boljševiki iz spremstva, ki so se med tem dobro najedli in napili vodke, zlostaviti nekatere žene. One, ki so se upirale, so surovo oskrnili. Obupni kriki žena so odmevali po skoraj popolnoma prazni vasi. Med kričanjem in vpitjem so privlekli pijani boljševiški tolovaji nekega konja, ki je najbrže ušel sovjetskimi četami, ker je imel še zaprejo. Nanjo so s postopanjem, ki ga ni mogoče opisati, zapregli nekaj popolnoma golih žensk, nakar so konja pogнали v dir. Že v nekaj minutah so uboge žrtve umrle v groznih mukah.

Pri obupnem poizkusu, da bi rešila svoje življenje, je udarila Zajčinkova nekega boljševika po obrazu. Tudi njo so nato odvlekli v kolibo, jo grozotno trpinčili in jo končno posadili na klop. Strgali so ji jopič ter jo z jedko tekočino in z iglami tetovirali po gornjem delu telesa. Izgubila je zavest in so jo kasneje tolovaji vrgli za hišo. K sreči jo je nočni mrzaz zbudil, nakar se je skrila v gozdu za vasio in se z velikimi mukami prebila v bližino bojnih črt, nakar so jo nemški vojaki pri nekem protisunku rešili. Zdravniki v Lublinu sedaj preučujejo tekočino, ki so jo boljševiki uporabljali pri tetoviranju. Očitno gre za neko sredstvo, ki ga uporabljajo boljševiške zveri, da bi svoje žrtve za vedno ožigosale.

Rumunska odločnost za borbo

Bukarešta, 29. apr. Odločno zadržanje rumunskega naroda prihaja do polnega izraza v članku »Universale«.

Največjega pomena za vsak dogodek na bojišču, piše list, je odmev, ki se zrcali po dogodkih vojne v srcih vseh Rumunov. Rumunski narod dobro ve, da je sreča domovine odvisna od njegove življenjske sile, volje za borbo in odpora. Kdor hoče izgubiti glavo, se mora pač zavedati, da bi kapitulacija Rumunije pomenila ne samo zaničevanje zaveznikov in predačo sovražniku, temveč bi se vojna nade-

ljevala prav tako naprej na rumunskih tleh. Zrtve, ki jih je rumunski narod vzel nase, predstavljajo večno pravico za zedinjeno in svobodno življenje.

»Rumunske armade«, zaključuje list, »ki so se že tolikokrat odlikovale v borbah, se bore danes z isto vztrajnostjo za obrambo domovine. Rumunska vojska, ki tako predstavlja celotno rumunsko ljudstvo, ve, da je domovina v nevarnosti in da jo je mogoče rešiti le v hudih bojih. Ona dobro ve, da mora korakati mimo podrtij in padli, da bo končno zmaga. Ona ve vse to, toda nje ne plaši nič, kajti to je cena za zmago in ona se nezmotljivo zaveda, da bo ta zmaga po hudih bojih in velikih žrtvah končno le njena«.

Terorističen napad na Parmo

Berlin, 28. apr. Se vedno trajajoča očistevalna dela v središču italijanskega mesta Parme, ki je bilo z napadom severnoameriških bombnikov 25. aprila hudo prizadeto dokazujejo, kako velika je škoda. Pri popolnoma jasnem razgledu so anglo-ameriški teroristični letalci vrgli bombe na mesto, ki je znamenito zaradi svojih zgodovinskih stavb in slik. Z rušilnimi bombami so uničili cerkev Madonne della Stezzate, ki je bila zgrajena v prvi polovici 16. stoletja. Pod ruševinami je našlo smrt mnogo žena in otrok, ki so se zatekli v cerkev. Tudi stanovanske hiše okrog romanske stolnice v središču mesta so bile hudo zadete. Porušenih je bilo mnogo umetniških renesančnih stavb. Nadalje je bila močno poškodovana stara stol. Njene stene so bile okrašene z mnogimi freskami, izmed katerih jih je nekaj naslikal slavni slikar Correggio.

Bombe ubile 1347 duhovnikov

Rim, 29. apr. V Vatikanu so objavili seznam katoliških duhovnikov in redovnikov, ki so jih ubile bombe sovražnikov. Seznam obsega 1347 žrtev, med njimi 2 škofa. V Castel Gandolfo je bilo med nekim napadom ubitih 47 menihov. Večina duhovnikov in redovnikov je postala žrtev sovražnikovih terorističnih napadov na Palermo, Neapelj, Milan, Castel Gandolfo in Monte Cassino. Med ranjenimi katoliškimi duhovniki je tudi palermški nadšof kardinal Lavitrano.

Žrtve letalskih napadov v Parizu

Pariz, 28. apr. Doslej so potegnili izpod ruševin področij, ki so bila bombardirana v noči na četrtek, 127 mrtvih, vendar pa računajo še z dokaj večjim številom mrtvih, ker tudi tokrat tempirane bombe otežujejo reševanja dela.

Prakrštev švicarske nevtalnosti

Bern, 28. apr. Uradno objavljajo: V noči na 28. april so tuja letala ponovno kršila švicarsko nevtalnost. Tako je preletelo večje število tujih letal neznan narodnosti severni del Švice. Letalski alarm je bil v vsej Švici z izjemo Unterwallisa. Nastopila je letalska obramba.

Psalnik Papen prispel na poročanje v Berlin

Berlin, 29. apr. Nemški poslanik v Ankari von Papen je prispel v Berlin »da poroča pristojnim nemškim oblastem. Zato se lahko v kratkem pričakuje objava nemškega uradnega stališča v zvezi z izvozom kroma. Na vračanje, ali bo izpad dobav kroma nadomeščen z dobavo ostalega turškega blaga ki bi zanimalo Nemčijo, in ali je res, da se je Turčija že izrekla za tako nadomeščilo, niso v Wilhelmstrasse ničesar izjavili, prevladuje pa zasebno mnenje, da stoji v Berlinu na stališču, da ta-ko važnega vprašanja, kakor ga predstavljajo turški ukrepi, ni mogoče rešiti s kompenzacijami.

Praznik dela

Prvi maj slavi vse delovno ljudstvo kot svoj praznik, kot praznik dela. Marksisti in levičarji vseh struj so si dolga desetletja prizadevali vtisniti temu slavnostnemu dnevu pečat in značaj razredne borbe. In baš zaradi tega se je ta pomembni praznik odtuševal znatnemu delu ljudskih slojev. Dandanes pa 1. maj nima več obeležja židovsko-marksistične ideologije, marveč ga slavi vse pošteno delovno ljudstvo kot svoj praznik, kot praznik in simbol poštenega dela za dobrobit skupnosti.

Praznovanje 1. maja pa je tudi v organizaciji zvezi s praznovanjem pomladi, ko se priroda zbudi iz letargičnega spanja in bodro požene vse svoje sile za novo kipečo življenje. Ze v pradi bi je človek to prebujenje v naravi slavil kot praznik, ki je dal tudi človeškemu delanju in nahanju po zimskega odmoru novega vzpona in zaleta. Prav tako je se dandanes 1. maj nekaj mejnik v človeškem življenju in zato je prav, da ta dan obhajamo kot praznik, posvečen ustvarjalnemu delu.

Delo požaljuje človeka ter ga etično dviga. Dolžnost dela je dolžnost posameznika do družbe, od katere je kot izrazito družabno bitje odvisen in od katere edino s svojim delom lahko zahteva in dobiva pravice in možnost za svoj obstoj.

Delo vzgaja v človeku smotrenost. Izpod njegovih rok in iz njegovega duha rastejo dobrine, ki človeštvo omogočajo napredek v kulturi in civilizaciji. Zato ve smotreni delavec tudi ceniti njih vrednost kot plod plemenitega ročnega in duševnega truda. Človek, ki je delo v njem vzgojilo smotrenost, bo tudi znal ceniti pridobljene dobrine ter jih ne bo uničeval z objestnostjo in zakrknjenostjo, ki je lastna samo onim, ki so vrazijo delo in njegove uspehe.

Delo obenem vzbuja v človeku čut socialne pravičnosti, ki na njem temelji družba in ima samo v njem jamstvo za miren in uspešen razvoj brez nepotrebnih in neopravičljivih žrtev ter napredek človeštva ovirajočih trzavic.

Naše slovensko ljudstvo je en sam sloj delavcev, ki se zavedajo pomena dela tako za posameznika, kakor za slovensko skupnost. Še bolj ko kdaj poprej se moramo tega zavedati baš dandanes, ko naša ožja domovina ječi v nesreči, brezvestno izzvana od onih, ki so si navidezno lastili privilegij praznovanja in proslavljanja dela. S svojim početjem na naših tleh so se razgalili do kraja in njihovi nekot morda ravno za delovne ljudi vabljivim geslom danes nihče, kdor trezno gleda in misli, več ne naseda. Tembolj pa so poklicani vsi pošteni in iskreno misleči Slovenci, da se ob današnjem prazniku dela globoko zamislijo v naš položaj in ni dvoma, da bo sleherni prišel do spoznanja, da je samo v resnem, trdem, a poštenem in smotrenem delu naša rešitev. Zato naj bo letošnji prvi maj tudi za nas v resnici praznik dela, a obenem dan zaobljube, da hočemo v trdem, skupnem in poštenem delu združiti vse svoje sile za rešitev naše ožje domovine ter lepšo in srečnejšo bodočnost vsega slovenskega naroda.

Toda naše delo in prizadevanje bo rodilo uspeh in doseglo božji blagoslov le tedaj, če ne bomo priznavali delu samo čast, ampak tudi pravice. Novi red, ki se poraja v Evropi, je sicer že pomelel s starimi kapitalističnimi nazori, ki so ustvarjali razrede in marksizem, iz katerega se je rodil komunizem. Široko in globoko posegajoče socialno-gospodarske reforme, ki jih je že izvedla ali jih še izvaja narodno-socialistična Nemčija, kažejo pot vsem drugim evropskim narodom. Če kakšna država, potem je bila nova Nemčija upravičena, da je prvi maj kot praznik ustvarjalnega delovnega ljudstva proglasila za svoj narodni in državni praznik.

Führerjeve čestitke japonskemu cesarju

Führerjev glavni stan, 29. apr. Führer je poslal japonskemu cesarju za rojstni dan pristno bzojavko s čestitkami.

Berlin, 29. apr. Ob rojstnem dnevu Ten- sta bila 29. aprila radijska nagovora nemškega mladinskega vodje in poslanika svetnika Kawahara, člana japonskega poslanstva v Berlinu prenesena na Japonsko. Državni mladinski vodja je sporočil presrečne čestitke nemške mladine japonski mladini. Poslanski svetnik Kawahara je govoril o uspehih nemške mladine v vojni ter podčrtal skupnost usodne borbe obeh narodov in skupno vero v končno zmago.

Dr. Göbbels nemškim vejakom

Berlin, 30. apr. Minister dr. Goebbels je v soboto govoril poveljnikom vojaških voditeljskih šol, udeležencem častniške akademije in častnikom, ki jim je poleg vojaških nalog poverjena zlast svetovnonazorska vzgoja čet. Njegova izjavanja so predočila zbranim poveljnikom in častnikom, med katerih jih je bila večina odlikovana z najvišjimi odlikovanji, da bo moč političnega prepričanja skupno s trdo vojno moralo podeliti nemškemu narodu največjo sposobnost za odpor ter tako tvorila temelj za zmago osega orožja.

Ameriške grožnje nevtalcem

Stockholm, 28. apr. V Londonu in Washingtonu so z novimi izsiljevalskimi metodami odgovorili na začasno noto švedske vlade Angloameričanom, ki pravi, da švedska ni pripravljena prekršiti svojih pogodb z Nemčijo. Kakor poroča Reuter, so med »-o« obširnejšod opisa opozorila na opozorila dočeli ukrepih proti švedski. Reuterjev dopisnik pravi, da te korake popirala bržkone tudi sovjetska vlada, ki se je priključila že prvim angloameriškim ukrepom.

Akcijo spremljajo tudi ostri napadi ameriškega tiska na švedsko. Po nekem poročilu newyorškega dopisnika lista »Svenska Dagbladet« je newyorški radio švedom popolnoma odkrito povedal, da se bodo morali, ako bodo še nadalje dobavljali Nemčiji, spominjati na to tedaj, ko bo »v nekaj mesecih vsa evropska trgovina pod nadzorstvom zaveznikov. To je jasna grožnja angloameriških imperialistov, ki se v bodoče sploh ne nameravajo več ozirati na nikakovo nevtalnost.

Brezobzirno politiko pritiska priporoča »Washington Post«, ki pravi, da je že čas, da nastopi Amerika proti švedski ostreje. Zlata srednja pot je dobra v mirnih časih, v vojni pa je zelo nevarna. Sicer ima švedska vlada pravico, da se upira ustavitvi izvoza v Nemčijo, toda pomisliti mora, ali bo tako upiranje koristno. Na vsak način vsebuje to odklanjanje tveganje in težave. Nato grozi list s pravimi gangsterskimi metodami švedom, da jim bodo enostavno ustavili dobavo petroleja in živil iz Zedinjenih držav. Članek namiguje, da se morajo švedski zavedati, da ne bodo mogli sodelovati v svetovni trgovini po vojni, ako bodo že sedaj zaigrali svoje pravice. Ob koncu postaja »Washington Post« popolnoma jasn, ko pravi: »Nevtalnost je pojem, ki nima mesta na planetu, ki se nahaja v revolucionarnih porodnih krčeh.« Ta izjava predstavlja popoln prelom z nevtalnostjo.

Boji ob burmanski meji

Tokio, 28. apr. »Domei« javlja: Dočim sovražnik stalno dovaža ojačenja v odseku ceste Kohima-Dumapur in si obupno prizadeva zadržati japonsko prodiranje, se bliža bitka v tem odseku svojemu višku. Indijsko-japonske čete ojačujejo na tem področju z vseh strani svoj pritisk.

Tokio, 28. apr. Japonski glavni stan javlja: Japonske letalske sile na burmanskem bojišču so pri prodiranju japonskih čet, ki operirajo v odseku Impahla, zabeležile 25. aprila naslednje uspehe: 12 sovražnikovih transportnih letal je bilo sestreljenih, med njimi 4 verjetno. Nadalje je bilo sestreljenih 11 lovskih letal. Poškodovanih je bilo 8 sovražnikovih prevoznih letal. Japonsko letalstvo je izgubilo 2 letali.

Tokio, 28. apr. Japonski glavni stan javlja: Z močno zaščito in močnim kritjem se je pričel sovražnik 22. aprila izkrcavati

v bližini Holandije in Aitate na Novi Gvineji in je odtlej ojačil svoje sile. Japonske čete in letalske sile so napadle na obeh delih dveh področjih sovražnika in so trenutno z njim zapletene v boje.

Boji na severu Nove Gvineje

Tokio, 28. apr. Boji na severu Nove Gvineje ob novih sovražnikovih predmostjih pri Atapi in Holandi na srednji severni obali otoka označuje po zadnjih poročilih z bojišča naravnost ogromna sovražnikova številna premoč. Po hudem obstreljevanju obale 21. aprila je nasprotnikom uspelo, da so naslednjega dne izkrcali svoje čete. Japonske čete vključbu temu žilavo nadaljujejo obrambne boje, čeprav narašča sovražnikova premoč zaradi novih izkrcanj od ure do ure.

Monopolni kapitalizem v Zedinjenih državah

Stockholm, 29. apr. Dočim krvave ameriški vojaki na bojišču se je monopolni kapitalizem polastil vseh važnejših postojank v Ameriki in obvlada popolnoma tudi predsednika. S temi besedami označuje ameriški gospodarski novinar S. F. Stone v listu »Nation« svoje vtise o notranjopolitičnem položaju v Zedinjenih državah.

Švedski list »Folks Dagbladet« ki prinaša to vest, pravi, da je zelo značilno, ker je izrekel tako sodbo Stone, ki ni republikanec, temveč je bil že od pričetka dalje Rooseveltov pristav in je doslej podpiral predsednikovo politiko. Stone se trpko pritožuje nad nesim-

patičnim mešetarjenjem, ki je dovedlo Zedinjene države v vojno in ki sedaj povzroča, da prevzemajo vsa važna strateška mesta tipični predstavniki velikega monopolnega kapitalizma. Roosevelt sam je monopolnemu kapitalu odprl vrata, da sedaj ta kapital dejansko popolnoma obvladuje Ameriko. Z imenovanjem Claystona (največjega bombaznega milijarderja) za vodjo za državo važne bombazne proizvodnje je Roosevelt izročil to panogo proizvodnje monopolnemu kapitalu. Nadalje je ime noval nekega drugega vodilnega zastopnika monopolnega kapitalizma Franklina za šefa urada za preskrbo dela, ki ima skrbeti za vojake, vračajoče se iz vojne. Na ta način je Roosevelt izročil monopolnemu kapitalu tudi ameriški narod.

Knjižna tombola Zimske pomoči

Izredno pestri, bogati in dragoceni dobinki

Novost knjižne tombole Zimske pomoči je dvojna: dobinki bodo knjige in zbiranje boste zasledovali doma. V časopisih in po radiu bomo sproti objavljali številke, ki bodo izžrebale. Zrebrali bomo postopoma. Najprej številke za dvojke. Kdor bo zadel dve številki v eni vrsti (dvojko) bo prišel v Gradisce (v naslovno mesto) po dobitek. Ko bo torej kdo od vas zadel dvojko, ne bo mogel in smel dalje igrati, da bi prejel višji dobitek. Število dvojke je namreč naprej določeno, vodstvo pa bo vodilo natančen pregled. Enako velja za trojke, četverke, petorice in tombole. Ko bo knjižna tombola v teku, boste hitro videli in spoznali ves postopek.

Knjige bodo tako bogate po vsebini in opremljenosti, da podobnih slovenskih knjižni trg še ni imel. Zastopani so vsi slovenski pisateljski rodovi od najstarejših do najmlajših pisateljev. »Cvet in sadje«, Jurčičeva knjižnica in grajsko povest je prof. France Jesenovec jezikovno očistil za današnji čas. Esejisti Božidar Borko pa je v uvodu cenzuriral Jurčičevo umetnino s stališča sodobnega in estetskega uživalca literarnih del. Profesor Saša Šantel pa je delo ilustriral z resnično ljubeznijo.

»Goriški slavček« bo vrščen med knjižne dobitke s svojo mogočno pesnitvijo »Oljke«. Slikar Birola se bo postavil z ilustracijami »Oljke«. Gregorčičev rojak dr. Joža Lovrenčič v uvodu na leposlovni način prikazuje Gregorčičevo življenje v zvezi z oljko.

Dva sedemdesetletnika, Meško in Slapšak, nas bosta popeljala v sanjavo »Tihih večerov« in prijetnih pripovedk Slapšak tako izvirno pripoveduje svoje zgodbe, da jih bo treba pač brati. Znani slovenski mladinski slikar France Podrekar je zgodbe ilustriral.

Močno nas bo zanimal tudi Podmbarškega roman »Gospodin Franjo«. Hvaležni moramo biti vodstvu knjižne tombole, da je to delo ponovno oživilo vsem Slovincem.

Ivan Matičič je s svojo notranjsko povestjo »Petruška« doživel enega največjih knjižnih uspehov v zadnjih letih. Svojo notranjsko domoljubje opisuje tako živo in dovršeno, da se je po pravici uvrstil med najvidnejše slovenske pisce.

Po dveh zvezkih anekdot je pisatelj Velikonja pripravil še tretji zvezek, ki je predvsem vabljiv zato, ker pripoveduje dogodke iz življenja še živih ljudi. Pisateljevo karikaturko je za to priliko napravil prof. Podrekar.

Slošno znani in priljubljeni gornik Janko Mlakar nam bo v »Spominih« opisal svojo mladost, vodi nas bo po domačih in tujih vrhovi; z živo besedo nam bo opisal vse in rene doživljanje s planin.

Ilika Vaščeta nam v romanu »Umirajoče duše« odkriva življenje F. Robbe.

Vidno mesto si je pridelal v slovenski literaturi prof. Jozo Dular, ki nam je s svojim romanom »Krkova umirajoča« podaril izredno močno stvaritev. Akademski slikar Riko Debenjak pa je napravil net ujednak in avtorjev portret, ki bodo priloženi romanu.

Nekateri dobinki bodo prejeli tudi novo Bevkovo knjigo »Po živalskem svetu«. 58 slik in razprav iz živalskega življenja, ki bo tako po vsebini kakor po vrednosti vreden dobitek knjižne tombole.

Pri bibliofilijski tomboli bo na prvem mestu Pregljeva klasična novela »Na vakancih«, ki je prava moderna balada v prozi, nasčena z lepoto gorenske pokrajine, zgodovinskega vzdušja in baladnega občutja. To je eno najboljših Pregljevih krajskih del, ki je polno čudovitih zvonjenja skozi drevesa Sorskega polja, ter dramatične napetosti, ki držijo bralca do konca, ko se »dila zaostro v hipu v tragčno balado. Ta izdaja bo edinstvena v našem slovu, če zato, ker jo pripravljata oba pisatelja: sinova Prof. Marij Pregelj, akademski slikar je napravil precejšnje število celostran-

skih slik, več vinjet in nicač, v katerih je z izredno silo izrazil občutje svojega očeta. Prof. Bogo Pregelj, najstarejši pisatelj sin, pa je napisal literarno zgodovinski uvod v povest. Tako je vodstvo knjižne tombole dostojno počastilo našega Preglja, ki je za Cankarjem ne dvomno najboljši slovenski pisatelj.

Slikar Birola bo naslikal za bibliofilijsko priredbo Jenkovih »Zbranih pesmi« portret Simona Jenka.

Posebna vrednost bo izdaja Tavčarjeve nove »Cvetje v jeseni«, ki jo je pravkar izdal Dobrodelna pisarna, opremlil pa ing. arh. Oražem. O knjigi je v teh dneh slovenska kritika že povedala svoje mnenje. Uvrstila jo je med največje dragotne slovenskega knjižnega trga sploh. V resnici je knjiga pravi biser in pomni založniški največji uspeh, vsem nam pa največji kulturni dogodek.

Eden naših najmlajših, nadarjenih in pridnih pisateljev Zorko Simičič, bo mnogim dobinkom podaril svoj prvi roman »Prebujenec«. O vrednosti tega dela so se mnogi že prepričali, mnogi pa se še bodo.

Za vse bo velika novost Balantič-Tršarjev »Venec«, 22-letni pesnik, ki je zgorel v Gracovem, je bil pesnik, kakršnih imamo Slovenci malo. Rekl boste da pretiravamo. Mi pa se zavedamo velikega kulturnega pomena tega mladega pesnika, ki ga bo kritika prav gotovo postavila ob stran Ketteju in Kosovelu. Ko boste brali Balantičeve pesmi, boste uvideli, kako velikega pesnika smo izgubili. Venec bo izšel z izvirnimi lesorezi pesnikovega prijatelja Marijana Tršarja, ki se je znal Balantičevim umetniškim najgloblje približati.

Maleševa knjiga Cankarjevih risb je tako lepa, da je v čast slovenski knjižni produkciji.

Zbornik Zimske pomoči 1944 bo najbolj svojska in najbolj reprezentativna knjiga knjižne tombole. Bo to obširen zbornik revnalskega formata v obsegu kakih 30 pol ter bo vseboval prispevke čim več priznanih pisateljev, ki po letu 1941 aktivno kulturno delujejo v Ljubljani. Bo to neka vrsta revije kulturnih delavcev, pisateljev, pesnikov, publicistov, pa tudi znanstvenikov, glasbenikov, likov, umetnikov in slikarjev. Zbornik bo poleg doneskov priložil tudi slike avtorjev in faksimile njihovih podpisov. Danes si prav za prav niti ne moremo še predstavljati, kakšna vrednost in dragocenost bo ta zbornik. Saj bo dokument današnje kulturne slovenske tvornosti. Čez leta pa bo lepa priča nam in našim znancem, da smo tudi v vojnem času ljubili, ohranjali in se razvijali našo duhovno kulturo.

Tombole pri ljudski tomboli bodo imele še posebno visoke dodatne dobitke v denarju. Z njimi si bo vsak dobitek mogel nakupiti knjige po svoji potrebi na knjižnem trgu.

Bibliofilijska tombola bo imela za dobitek poleg drugih knjig še take redkosti, kakor so popolni »Zbrani spisi« Cankarjevi, Tavčarjevi, Finžgarjevi, Pregljevi, Zupančičevi. Nekateri dobinki bodo prejeli originalne odčitke bakrorezov Debenjakovih, Birlovljev, Pregljevih. Med dobitki je tudi Velikonjeva knjiga »Otroci«. Potem pa zbirka »Slovenec« knjižnice (najboljše knjige), zbirka »Naše knjige«, zbirka »Dobre knjige«. In nadalje: Stele: slovenski lesorez z originalnimi podpisji živih umetnikov. Zbirka knjig: M. Kos: Zgodovina slovenskega naroda. F. Grivec: Knez Kocelj. Ložar Vodnik: Sodobna slovenska Erika. Potem pa »Kritika Mickiewiczovih« (z izvirnimi ujedankami akad. slikarice Bare Remčeve in z uvodom dr. Tineta Debeljaka). Potem pa »Sopok Cankarjevih pisem« (bibliofilijska izdaja). Reymontovi »Kmetje« v luči knjižne kritike (dr. Debeljak) in poleg tega vsi štirje deli istega romana »Kmetje«.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Umetnost, učinkovitost podajanja in močstrsko obvladovanje barv v nelzornem bogastvu najnežnejših odtenkov. Poleg mojstrovih del sta še razstavljena njegov kip, dovršeno delo akad. kiparja Franciska Šmerduja in odlična Dremeljeva miniaturna iz slovo kosti. Okusno okrašeno izlombo izpopolnjuje umetniškova fotografija.

Jakopičeva nesmrtnost pa ima značilen poudarek v sosednji izlozbi, kjer je postavljenih na ogled šest odličnih krajskih in oltar, delo akad. slikarja Franceta Pavlovca. Pavlovce je naš najboljši krajski in nedvomno največji izmed številnih Jakopičevih učencev. Vredno stopa po poti, nakanjani mu od velikega vzornika in učitelja.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Umetnost, učinkovitost podajanja in močstrsko obvladovanje barv v nelzornem bogastvu najnežnejših odtenkov. Poleg mojstrovih del sta še razstavljena njegov kip, dovršeno delo akad. kiparja Franciska Šmerduja in odlična Dremeljeva miniaturna iz slovo kosti. Okusno okrašeno izlombo izpopolnjuje umetniškova fotografija.

Jakopičeva nesmrtnost pa ima značilen poudarek v sosednji izlozbi, kjer je postavljenih na ogled šest odličnih krajskih in oltar, delo akad. slikarja Franceta Pavlovca. Pavlovce je naš najboljši krajski in nedvomno največji izmed številnih Jakopičevih učencev. Vredno stopa po poti, nakanjani mu od velikega vzornika in učitelja.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Umetnost, učinkovitost podajanja in močstrsko obvladovanje barv v nelzornem bogastvu najnežnejših odtenkov. Poleg mojstrovih del sta še razstavljena njegov kip, dovršeno delo akad. kiparja Franciska Šmerduja in odlična Dremeljeva miniaturna iz slovo kosti. Okusno okrašeno izlombo izpopolnjuje umetniškova fotografija.

Jakopičeva nesmrtnost pa ima značilen poudarek v sosednji izlozbi, kjer je postavljenih na ogled šest odličnih krajskih in oltar, delo akad. slikarja Franceta Pavlovca. Pavlovce je naš najboljši krajski in nedvomno največji izmed številnih Jakopičevih učencev. Vredno stopa po poti, nakanjani mu od velikega vzornika in učitelja.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Umetnost, učinkovitost podajanja in močstrsko obvladovanje barv v nelzornem bogastvu najnežnejših odtenkov. Poleg mojstrovih del sta še razstavljena njegov kip, dovršeno delo akad. kiparja Franciska Šmerduja in odlična Dremeljeva miniaturna iz slovo kosti. Okusno okrašeno izlombo izpopolnjuje umetniškova fotografija.

Jakopičeva nesmrtnost pa ima značilen poudarek v sosednji izlozbi, kjer je postavljenih na ogled šest odličnih krajskih in oltar, delo akad. slikarja Franceta Pavlovca. Pavlovce je naš najboljši krajski in nedvomno največji izmed številnih Jakopičevih učencev. Vredno stopa po poti, nakanjani mu od velikega vzornika in učitelja.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Umetnost, učinkovitost podajanja in močstrsko obvladovanje barv v nelzornem bogastvu najnežnejših odtenkov. Poleg mojstrovih del sta še razstavljena njegov kip, dovršeno delo akad. kiparja Franciska Šmerduja in odlična Dremeljeva miniaturna iz slovo kosti. Okusno okrašeno izlombo izpopolnjuje umetniškova fotografija.

Jakopičeva nesmrtnost pa ima značilen poudarek v sosednji izlozbi, kjer je postavljenih na ogled šest odličnih krajskih in oltar, delo akad. slikarja Franceta Pavlovca. Pavlovce je naš najboljši krajski in nedvomno največji izmed številnih Jakopičevih učencev. Vredno stopa po poti, nakanjani mu od velikega vzornika in učitelja.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Umetnost, učinkovitost podajanja in močstrsko obvladovanje barv v nelzornem bogastvu najnežnejših odtenkov. Poleg mojstrovih del sta še razstavljena njegov kip, dovršeno delo akad. kiparja Franciska Šmerduja in odlična Dremeljeva miniaturna iz slovo kosti. Okusno okrašeno izlombo izpopolnjuje umetniškova fotografija.

Jakopičeva nesmrtnost pa ima značilen poudarek v sosednji izlozbi, kjer je postavljenih na ogled šest odličnih krajskih in oltar, delo akad. slikarja Franceta Pavlovca. Pavlovce je naš najboljši krajski in nedvomno največji izmed številnih Jakopičevih učencev. Vredno stopa po poti, nakanjani mu od velikega vzornika in učitelja.

Saj niti ne moremo vsega naštet. Dobitkov je toliko in so tako dragoceni, da si bo pač vsakdo hotel z njimi obogatiti svojo knjižnico.

Lepo protikomunistično zborovanje v Dravljah

Ljubljana, 30. aprila. Kakor že po mnogih krajih Dolenjske in Notranjske ter ljubljanske okolice, je bilo danes dopoldne tudi v Dravljah pri Ljubljani javno protikomunistično zborovanje.

Po dopoldanski maši so se začele iz Dravljah v okolških naseljih zbirati velike skupine ljudi pred cerkvijo, kjer se je ob 11. začelo zborovanje s petjem domobranskih pesmi. Trije govorniki so recitali gregorčičevo »Naš narodni dom«. Nato se je g. Jeločnik kot prvi govornik najprej spomnil prezidenta generala Rupnika, kar je izrazilo prisrčne ovacije zborovalcev za g. prezidenta in njegovo politiko. Omenjal je nato trde boje, ki jih ob strani nemških čet bijejo domobranci proti uničujočemu komunizmu v naši pokrajini. Pokazal je na zločinsko delo komunistov, zaradi katerega so utrpeli največjo škodo ravno oni, katerim so komunisti obljubljali »svobodo«, prinesli pa pekel. Danes so najhujše množice našega naroda izpregledale komunistično rovarjenje in spletkarjenje, saj so preveč otipljivi dokazi in preglasno kriči v nebo nedolžno prelita kri. Zato je zavzelo domobransko gibanje tak orjaški razmah in se še vedno bolj širi.

Naslednji govornik g. S. Kociper je omenjal predvsem zmage domobranskih čet

na Dolenjskem v preteklih dneh, ko je padlo v borbi nenavadno mnogo komunistov, zelo dosti pa jih je bilo tudi ujetih. Dotaknil se je lažljivih komunističnih agitacijskih poročil, ki se jim moremo danes le še smejeti. Naš kmet na Dolenjskem se je pri komunistih temeljito naučil njihovih metod in jih danes uporablja prav proti svojim bivšim učiteljem, saj oborožene skrivne skupine po poročilih komunističnih dokumentov povzročajo komunistom vedno večje preglavice. Komunistem pri nas propada in tudi mora propasti, ker je proti osnovnim dobrinam človeškega življenja. V odporu proti komunizmu se morajo združiti vse zdrave sile našega naroda in na skupnih temeljih zgraditi novo bodočnost.

Govora obeh govornikov je velika množica, ki se je bila zbrala, večkrat prekinjala s klici odobravanja in s ploskanjem. Propagandni referent dravljanske posade je nato z občinstvom prav po domače iz oči v oči pogovoril in mu prikazal delavski položaj, kakršen je v resnici, ter ga pozval, da se odloči za brezkompromisno borbo ob strani domobranskih čet. Vsa množica je nato odkrih glav zapela »Hej Slovinci«, s čimer je bilo lepo uspešno zborovanje zaključeno.

Jurčičeva nagrada za pripovedništvo

»Dobra knjiga« razpisuje ob stoletnici rojstva Josipa Jurčiča, v počastitev spomina tega dragocenega sodelavca Narodne tiskarne v dobi njenih začetnikov in da poživijo slovensko leposlovno delavnost in dvigne njeno kvaliteto raven, literarno nagrado »Jurčičeva nagrada za pripovedništvo« v višini 6000 (šest tisoč) lir je namenjena še neobjavljenemu izvirnemu slovenskemu romanu v obsegu 16 do 24 pol; delo mora biti nesporno umetniške vrednosti in tako, da bo razsodišče spoznalo v njem pomembno obogatitev naše slovstvene kulture.

Cvetoči maj gre v deželo

April se je poslovil s hladnim vremenom — Drobiz iz tedenske in nedeljske krminke

Ljubljana, 30. aprila.

»Prvi maj, krasni maj, konec zime je tedaj« — smo prepevali v mladih letih, kakor prepevajo še danes za odrom ljubljanske Drame, kadar uprizorjajo »Maturco«. Polna veselja nad pomladnim prerodom je ta pesem in življenjska radost se ne da ugonobiti z neveselostmi, ki jih pomlad v naših krajih še rada prinaša, preden ne minejo »ledeni patroni«.

Letošnji april nam je prinesel celo vrsto krasnih dni, ki so pripomogli, da je priroda naglo ozelenela in se okrasila s čudovito lepimi cvetjem po drevu in po vrtovih. Za slovo pa nam je april seveda moral nekoliko zagosti s svojimi znanimi nagajivostmi: z vetrom in dežjem, pa celo tudi z novim snegom, ki je pobelil planine do sredine njihovih temen. Najvišja dnevna temperatura, ki smo jo zabeležili v letošnjem aprilu, je bila pretekli torek, namreč 23° C, ko so se začeli že mnogi ljubljanski kopalci sončiti na prostem. Po tem soparnem dnevu pa je nastopil vremenski prevrat s precejšnjim hladom. Vendar, kljub mrazu letu, živo srebro ni več padlo pod ničlo, kakor se je to zgodilo še v začetku aprila. Za konec tedna smo dobili spet malce dežja, drugače pa se je ozračje začelo umirilo.

V soboto dopoldne se je vreme spet zjasnilo in je posijalo sonce. Zivo srebro je doseglo 16° C, noč na nedeljo je bila jasna. Krasno toča prav hladno je bilo nedeljsko jutro. Zdjaj pa zdaj so sonce zagrnili oblaki, vendar nam barometer napoveduje spet lepo vreme.

Novosti na živilskem trgu

Na ljubljanskem živilskem trgu je od sobote do sobote živahnost. Vedno več je zelenjave in polagoma prihajajo tudi sladkosti na svoj račun. Zlasti mnogo je bilo cvetače, saj so jo nedavno prejela naše vrste trdke kar 10 vagonov in se je cena sukala na trgu po 6 do 8 lir/kg. Medtem ko gre cvetača h kraju, hrepene ljubitelji sočne zelenjave po glavnati solati iz Trsta. Na trgu so se pa tudi že pojavili mavrohi kot prvi znani letošnje »omladne gobarske sezone. In tudi beluš so že bili na trgu, vzgojeni so bili v Trnovem in so šli — sopek po 10 lir — takoj v denar. Da, vzgoji špargljev posevčemo pri nas še premalo pozornosti, toda česar ne zmoremo v vojni, bomo lahko nadoknadili v mirni dobi. Vsekakor so nas vojne razmere pošeno izčutile, česa vsega v Ljubljani najbolj potrebujemo, zlasti v prehodnih mesecih iz zime v dobo, ko nam vrtni in njive spet obilneje postrežejo.

Najbolj zaželeni obiski

V zadnjih dneh tedna smo imeli po vseh hišah obiske, ki smo jih vsak mesec gotovo najbolj veselili. Uganite, koga? I, nu! Prinašalce živilskih nakaznic. Vsakokratne živilske nakaznice zberó menda sleherni ljubljanski družini k zasiedanju in razmotrivanju o količinah, ki jih dobimo naslednji mesec. Tokrat smo dobili živilske nakaznice za maj v nekoliko »premenjenih oblikah. Zvišanje nekaterih obrokov je ošlo z zadovoljstvom vzeto na znanje, posebno v velikih družinah. Da v sedanjih vojnih razmerah — še posebno v naši pokrajini —

Kaj pogrešajo matere na otroškem igrišču

Odkar imamo otroško igrišče v Tivoliju, smo matere z otroki neoporečno zadovoljne. Kako je bilo to igrišče potrebno kaže sedanjí pogled nanj, zlasti ob sončnih dneh, ko je igrišče pisano otrok, malih in velikih. Poleg mater uživajo ob otrokih tudi drugi, ki radi posedavajo po klopih ob jezeru. Matere smo res zadovoljne z vsem, vendar še to in ono pogrešamo, kar pa se da z dobro voljo urediti.

Kmalu bo spet napočil čas kopanja in bazen, ki je na igrišču namenjen otrokom, bo spet prišel, kakor lani do veljave.

Ne pozabite vzeti v zaklonišče odeje, ker je prostor hladen in je potrebno večsah prebiti v njem precej časa.

Nagrada, ki jo prejme nagrajenec poleg običajnega honorarja se podeljuje načelno vsako leto; v primeru, da bi niti eden predloženih tekstov ne ustrezal pojemu razpisa, se nagraditev odloži na prihodnje leto. Nagrajeni roman izide v redni ali izredni izdaji zbirke »Dobra knjiga«; založnica si pridržuje pravico objave del, ki bi ne bila nagrajena. Slovenske pisatelje vabimo, da pošljejo anonimno in opremljeno z geslom, svoje rokopise v treh tipkanih izvodih do 31. oktobra t. l. na naslov: »Dobra knjiga«, knjižna zbirka Narodne tiskarne d. d. v Ljubljani, Puccinjeva ulica.

Nagrada, ki jo prejme nagrajenec poleg običajnega honorarja se podeljuje načelno vsako leto; v primeru, da bi niti eden predloženih tekstov ne ustrezal pojemu razpisa, se nagraditev odloži na prihodnje leto. Nagrajeni roman izide v redni ali izredni izdaji zbirke »Dobra knjiga«; založnica si pridržuje pravico objave del, ki bi ne bila nagrajena. Slovenske pisatelje vabimo, da pošljejo anonimno in opremljeno z geslom, svoje rokopise v treh tipkanih izvodih do 31. oktobra t. l. na naslov: »Dobra knjiga«, knjižna zbirka Narodne tiskarne d. d. v Ljubljani, Puccinjeva ulica.

Nedeljsko razvedrilo

Kar se nedeljskega razvedrila tiče, se Ljubljanci lahko pohvalimo, da smo imeli tokrat na sporedu kar dva »slavčka«. V Operi je s svojim sladkim domačim gostoljenjem raznežil — kakor že tolikokrat — številne hvalne poslušalce »Gorenski slavček«. V kinu Unionu pa se dobro uveljavlja »Švedski slavček«. Kar se ostalega gledališkega sporeda tiče, je treba priznati, da je bilo to soboto in nedeljo dobro poskrbljeno za prijetno razvedrilo (z »Maturco«, »Slabo vestjo«, »Ognjenikom« in »Medoljimi srca«). V kinu Matici je dan za dnem žel priznanje slavni španski komik Rivel v izredno spretno prirojeni akrobatski burki. Zdjaj pa zbujajo pozornost veliki film »Domovina« v kinu »Slogie, ki ima zlasti ob sobotah in nedeljah mnogo svojih stalin, zvestih obiskovalcev, pa je na sporedu Tobisov zabavni film »Prijeten dan«.

Zadnja pri dvornega svetnika Gabrijelečiča

O priljubljenosti pokojnega dvornega svetnika Mihaela Gabrijelečiča je pričal večičast pogreb v soboto ob 17. uri. Na zadnji poti so uglednega pokojnika spremlili številni njegovi prijatelji in znanci. Justično upravo je zastopal g. komisar Bizjak, Pokrajinsko upravo načelnik dr. Hubad, apelacijsko sodišče predsednik dr. Golia s podpredsednikom dr. Mastnakom ter kasacijskima sodnikoma Gabrom in dr. Gradnikom, nadalje so bili v sprevodu vrhovni državni tožilec dr. Stuhel, predsednik deželne sodišča v pok. Rekar, predsednik Advokatske zbornice dr. Zirovnik s predsednikom penzijskega fonda dr. Švigelom in v velikim zborom ljubljanskih odvetnikov in notarjev, nadalje zastopniki državnega tožilstva pri okrožnem sodišču, predsednik okrož. sodišča dr. Hudnik in starišina okrajnega sodišča Orožen z velikim številom drugih sodnikov, načelnik statističnega urada v pok. dr. Andrejka, predsednik upravnega sodišča v pok. dr. Vrtačnik, direktor Poštne hranilnice v p. dr. Rutar, univerzitetni profesorji dr. Bilimovič, dr. Malčecov, dr. Polec in dr. Sajočev, predstavnik naših denarnih in gospodarskih zavodov generalna direktorja Tosti in Krofta, za konzorcij »Jutra« dr. Kalan in za Narodno tiskarno direktor Reiser, za Vodnikovo družbo predsednik Rasto Pustoslemšek in še nepregledna vrsta drugih pokojnikovih prijateljev in spoštovalcev, ki jih vseh žal ni mogoče imenoma naštet.

Ob grobu se je v imenu vseh pravnikov in posebej še v imenu društva »Pravniki« poslovil od pokojnega častnega člana njegov ožji prijatelj gosp. dr. Fran Skaberne, prosvetni šef v pok. V toplih, pietetnih besedah je poveljeval vrline blagega pokojnika, ki se je z znanjem in značajem čvrsto zapljal v spomin širokega kroga svojih prijateljev. Kratko: pogreb pokojnega dvornega svetnika Gabrijelečiča je bil prava revija vseh naših predstavnikov uradov, še prav posebno zastopnikov vseh panog pravniške stroke, revija, kakršna na žalost že dolgo nismo videli.

Majhen je, a bi vendar zadoščal, če bi bil okrog bazena en meter širok krog, napolnjen z vodo, v katerega bi bili otroci prisiljeni stopiti, če bi hoteli priti v bazen. Pri tem bi si otroci mimogrede očistili noge od prsti, ki se prime mokrih nog. Tako bi glavni bazen ostal — če že ne docela čist — vsaj mnogo bolj svažen kakor je bil lani. Lani je namreč bila voda v bazenu kaj kmalu tako umazana, da se je marsikatera mati premislila pustiti otroka vanjo. In tako je bil otrok prikrajšan za zdravo in prijetno kopanje v vročih dneh.

Prav dobrodošla bi bila tudi preprotna prha ob bazenu, da bi lahko otroke po kopanju — zlasti pred odhodom domov — dobro umile, kakor to zahteva higiena za-

radi kopanja tolikih otrok v isti vodi. Prhe bi se posluževali tudi večji otroci, ki se še igrajo na igrišču, a so za tako majhen bazen vendarle že preveliki.

Vrtljak je dobrodošel. Toda ena sama gugalnica je odlično premalo. Kako zelo bi ustregli večjim dečkom, že solarkom, telovadni krogi in drugo telovadno orodje! Naposled bi matere imele rade — za navzrek — tudi uro na vidnem mestu, ali vsaj na glavni tivolski promenadi. Nadlegovati srečne imejtelje ur z večnimi vprašanji po času, ni ravno prijetna stvar. Če se nam bodo te želje — seveda v okviru danih možnosti — izpolnile, bomo vse matere z otroki vred res zadovoljne in hvaležne. Matl.

Grob za grobom se vrsti

Od 21. aprila do 27. aprila 1944 so umrli v Ljubljani: Dobrun Filip, 36 let, reljovski brat-lajak, Napoleonom trg 1; Puhar Neža, 47 let, hči vinarja, Vidovanska cesta 9; Milavec Manica roj. Škerl, 77 let, zasebnik, Ulica 3. maja 2; Babnik Valentin, 27 let, tekstilni tehnik, Glince 9; Starčnik Ivan, 77 let, postrežek, Matjanova pet 10; Hribar Helena, roj. Škerl, 68 let, žena vpok. železničarja, Predovičeva ulica 30; Bizjan Franc, 80 let, posestnik in prevznik, Pot. milščakova ulica 26; Habjan Ivana, roj. Zupan, 82 let, vdova inšpektorja fin. kontr., Robbova ulica 25; Zajec Viktor, 51 let, strojni stavec, Jegličeva cesta 10; Švic Anton, 2 leti, sin pošt. uradnika, Dunajska cesta 17; Vidmar Jakob, 54 let, strojevodja drž. žel., Martina Kipna ulica 5; Vasio Roman, 72 let, poštna uradnica v p., Stančičeva ulica 1; Puki Ignacij, 36 let, duinar, Vidovanska cesta 9; Blažnik Josipina, roj. Kastelic, 88 let, vdova zlat. uradnika, Dolenjska cesta 21; Mikovčič Mihael, 83 let, poljedelec, Vidovanska cesta 9; Gabrijelčič Mihael, 90 let, dvorni svetnik v p., Čigaletova ulica 3.

Bencin in petrolej za obrtnike

Obrtniki, ki prejemajo pri Pokrajinskem gospodarskem svetu bone za bencin in petrolej kot pomožno sredstvo brez posebne pisarne prošnje na podlagi seznanov, se opozarjajo, da lahko meseca maja dvignajo bone po strokah in imenskih začetnih črtah v naslednjih dneh: mizarji: A—O 1. maja, P—Z 2. maja; slikarji in pisarji: 3. maja; urarji, torbarji in knjigovezi: 4. maja; mehaniki: 5. maja; kleparji in ključavničarji: 6. maja; elektrotehniki in steklarji: 8. maja; krojači, modisti in krznarji: A—N 9. maja, O—Z 10. maja. Upravičenci se opozarjajo, da dobe bone le na dan, ki je določen za njihovo stroko. Zamudniki se ne bodo mogli upoštevati.

Novo prodajne cene za pivo

Šef Pokrajinske uprave v Ljubljani je izdal dne 27. aprila t. l. odločbo pod VIII-2, št. 3430-1, o novih prodajnih cenah za pivo. Cene piva stopijo v veljavo s 1. majem 1944 in so sledeče:

Lir 630.— za 1 hl piva v sodih in Lir 772.— za 1 hl piva v steklenicah. V teh cenah je vključen skupni prometni davek, državna in pokrajinska trošarina, dočim občinska trošarina in event. druge uvozne ali dajatve v ceni niso upoštevane. Ker pa v mestu Ljubljani plača pivovar tudi občinsko trošarino v višini Lir 200 za hektoliter, znaša tedaj cena za območje mestne občine Ljubljana: Lir 830.— za 1 hl piva v sodih in Lir 972.— za 1 hl piva v steklenicah.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA IN OPERA

In tolažili so se: „Saj ne bo tako hudo!“

Tragedija baltičkih narodov v letu 1940. — Zahrbtne metode domačih baltičkih komunistov in boljševiške vlade

Vesti iz baltičkih držav: Estonske, Latvije in Litve, soglasno pripovedujejo, kako se tamonjski narodi z vso silo pripravljajo, da se do skrajnosti zoperstavijo morebitnemu novemu boljševiškem vladarju. Ti majhni, a visoko kulturni in civilizirani narodi so postali leta 1940. plen boljševiškega imperializma. Bili so tedaj kruto prevarani in izigrani, zato so sedaj trdno odločeni, da se ne bodo več uklonili, in so tej svoji jekleni volji dali najbolj vidnega izraza s proglasitvijo splošne mobilizacije.

Tragedija baltičkih držav se je odigrala v času, ko je vsa pozornost svetovne javnosti bila obrnjena na gigantsko nemško ofenzivo v Franciji. Zaradi tega se jim marsikdo ne spominja več ali vsaj ne podrobno. Vendar pa bo lahko še bolje razumel srčiti odpor baltičkih narodov proti boljševizmu in odločnosti, s katero v skoraj enakem položaju se nahajajoča Finska dosledno odklanja vse sovjetske ponudbe, kadar ima pred očmi dogodek v onem, za baltičko področje tako usodnem poletju leta 1940.

O dramatičnem razvoju teh dogodkov je napisal v znani nemški ilustrirani reviji »Signale« zelo zanimivo pregledno poročilo vojni poročevalec Hubert Neumann. Pisec je podrobno proučil posamezne faze baltičke drame v vseh treh prestolnicah, predstavlja arhive in govoril s mnogimi pričami, tako da je mogel podati jasno in točno sliko. S presenečenjem je pri tem ugotovil, da je bil razvoj istočasen in skoraj docela enak na Estonskem, v Latviji in Litvi, tako da je vse tri drame lahko združil v eno samo.

Iz slike, ki jo podaja Neumann in ki jo bomo proučili v današnji in prihodnji številki »Slovenskega naroda«, bodo čitatelji mogli posneti tudi marsikako podobenost z ljudmi, nazori in metodami, kakršne lahko opazujemo pri nas, odkar so komunisti tudi v naših krajih začeli izvajati svoj pokus komunistične revolucije. Gotovo je, da bi bilo Slovencem ohranjenih tisoče in tisoče dragocenih življenj in bi bili obvarovani neizmernih materialnih škod, če bi bili vsi naši ljudje pravočasno poučeni o metodah in ciljih komunizma in o usodi, ki bi jih doletela pod komunističnim režimom. Neumann pripoveduje:

Predigra

V noči na torko so sovjetske čete prekorale mejo, in že ob zori so dosegli motorizirani oddelki glavno mesto. Z ropotajočimi verigami so se valili okoliščni, večina močela T34, po cestah. Zavozili so na prostor pred ministrstvi, se strnili pred policijskim ravnanjem in nato izginili v vojašnice.

Možje in žene so se stiskali za zaprtimi okni in skili skozi zaveso. Spodaj so vozili tovorni avtomobili, polni sovjetskih armetov, v rjavih uniformah, ki so strmel naravnost pred sebe, ne da bi se zmenili za to, kaj je in kaj se godi okrog njih.

»Ne delajo slabega vtisa,« je prispomnil brivec, ki je bil predčasno odpril lokal. »Seveda, to so menda elitni polki,« je naglo pristavil, v oči vidim namenu, da se ne bi prenežili. »Težko je to presoditi,« je menil uradni brivčeva stalna stranka iz iste hiše, ki ga je z nekaj drugimi vred radovednost prignala pred vrata. »Kaj menite?« je vprašal svojega sosedo, ki je s stisnjenimi ustnicami motil mimo vozečo kolono. »Je še začetek,« je zamrmral na v odgovor. »No,« se je oglašil brivec, »pokaži, če teba.«

Nihče ni vedel, kaj se sme verjeti. Govorice so prehitevale druga drugo. Bili so črnogledi in optimisti, poleg širilec pa panike so se oglašali drugi, da se nim ne more nič zgoditi. Dogodek so pač vse presenetili. Uradno sporočilo, da je državna vlada nenadoma sklenila zvezno pogodbo s Sovjetsko zvezo, ki je omogočila boljševikom zasedbo vojaških oporišč, je bilo brez vsake diplo matske predgovodine. Službena izjava, da je pakt »pred tradicionalnega prijateljstva in vzajemnega spoštovanja osnovnih koristi obeh držav,« je zvenela preveč konvencionalno, da bi lahko koga preplačala. Razen tega se je šušljalo, da so boljševiki postavili vlad. ultimatum.

Neposredno po razglasitvi senzacionalnih vladnih sklepov je zagotavljal državni predsednik v radijskem govoru, da ostane suvereniteta države nedotaknjena; Sovjeti so se svačeno obvezali, da se ne bodo vmešavali v notranje razmere republike. V zvezi s tem je opazil zunanji minister, ki se je v letalu vrnil iz Moskve, temeljne poteze svojega razgovora s Stalinom in potrdil, da so sedanji dogodki čisto vojaškega značaja, ki ne zadevajo niti vladne, niti gospodarske oblike demovine; enaki razglas je razširila Tass, sovjetska poročevalska agencija, po radu po vsem svetu.

Vedno več je bilo ljudi, ki so razlagali, da se dela boljševizmu krivica zaradi splošnega nepoznavanja njegove prave strukture. Saj se je docela spremenil, saj vendar ne živimo več v letu 1917. Stalin ni Trecki, v Kremliju so že zdavnaj uvideli, da se je treba boriti z duhovnim oržjem; svetovna revolucija je bila čisto propagandno geslo. V dokaz teh trditve so navedli disciplinirano zadržanost sovjetskih čet. Med dvonem se je zazrlo, da je za rdeče čete predvideno strogo kasarnarjenje. Razen manjših demonstracij ni prišlo do nikakih motenj javnega življenja. Htro se je razneslo, da so se posamezni tuji oficirji, ki so jim nekateri demonstranti skušali privediti ovacije, namenoma izognili, ostro neprijetno diranje.

Tako se je nova situacija zvečer mirno preseljala. Tudi skeptiki so se pridružili mnenju: »Saj ni tako hudo!«

Vijudni gospod iz Moskve

V palači državnega predsednika pa je bilo bolj živahno, da nervozno. Proti polnoči se je privrtil sovjetski poslanec, da predstavi posebnega pooblaščenca Sovjetske zveze vzhodne prosope kalnih 40 let, ki je gladičal namen Sovjetske zveze, da odkrito in koristno izgradi sedaj tako tesno odnose med obeh državama. Radi tega, je nadeljeval v isti sapi, pričakuje Kremelj takojšnji odstop sedanje vlade. Ugovor državnega predsednika, da gre tu

pač za protipogodbno vmešavanje v notranje razmere, je opravičeval z Moskve z zamahom roke. Nikakor ne, je rekel, toda oklevanje ministrov, da pristanejo na predlagano zvezno pogodbo, je njegovo vlado razumljivo ozlobovalo. Sovjetska zveza pričakuje, da se odkrito in pristrano prijateljstvo, ki ga ponuja dežel, ravno tako sprejme brez predsodkov. Dosedanji kabinet pa ni zmožen takih čustev. O tem predmetu se ne more spuščati v diskusijo, če bi pa gospod predsednik, ki ga Kremelj z veseljem vidi na čelu države, ne bil tega mnenja, tedaj bi moral z obznanjenjem odstopiti in v tem poročiti svetu ljudskih kom sarjev, sovjetski vladi.

Državni predsednik je pogledal posebnega pooblaščenca, v čigar obrazu se ni zganila nobena mišica. Pomislil je na deset sovjetskih divizij, ki so se ob tej uri valile križem krašem po deželi. Priklisal si je v spomin sovjetske izjave lojalnosti, njihove garancije, njihove obljube. Ali so bila to taktična sredstva, s katerimi je bilo igro lažje dobiti? Nato je rekel glasno, da se mora posvetovati. Gospod iz Moskve se je dvignil, pogledal na zapetost uro in odvrnil, da se bo v dveh urah zopet zglasil za odgovor.

Po burji seji je kabinet odstopil. Državni predsednik je bil minstre naravnost prislal za demisijo, zatrjujoč, da zahteva blagovna država s popustljivostjo vzdržati Sovjete pri dobri volji. Odseden, da ne pokaže niti senice opozicije, ni poskušal predsednik ugovarjati, ko mu je pooblaščenec moskovske vlade točno dve uri kasneje predložil imenski seznam oseb, ki naj stvo rijo novo vlado, kakršna bo v skladu s pogledi Moskve.

Doslej je bila vlada demokratsko vladala. Na krmilu so bile najrazličnejše koalicije. Toda sedaj je bilo treba delati naglo. Telefonisti so bili pozvani predlagati, možje v palači, kjer so kratek pred polnočjo polčisti prisego na ustavo. V celoti poznavači razmer niso bili neprijetno presenečeni od sovjetskih kandidatov; kajti seznam gospoda iz Moskve nikakor ni vseboval ekstremnih komunistov.

„Sprejemljiva rešitev“

Mesto ministrskega predsednika je prevzel zdravnik iz province, ki je bil manj znan po svojih medicinskih uspehih, kakor po svojem literarnem delovanju. Pisal je ekstravagančne pesmi s socialno primerno, verze, ki so značili v liriki isto, kakor kubistične stavbe v arhitekturi. Ni veljal za organiziranega komunist, vendar pa je skoro redno podpisoval razne javne resolucije v levičarskem pravcu.

Notranji minister je postal parlamentarec, ki je zastopal v državnem zboru majhno marksistično skupino, ki je glasovala deloma ostreje, deloma zmernejše kakor socialni demokrati. Gospodarsko ministrstvo je dobil demokrat, po poklicu docent za narodno gospodarstvo. Prosvetno ministrstvo je bilo izročeno učitelju jezikov, ki je bil disciplinski kaznovan zaradi nezakonite agitacije med socialistično mladino. Ministrstvo pravde je dobil odvetnik, ki je z večjim ali manjšim uspehom pred sodišči branil komuniste, kadar so prišli v nasprotje z zakoni. Iz odstopivšega kabineta sta bila prevzeta zunanji in vojni minister. Izgledalo je, da obstoji tendenca, naj se ne omajajo odnosi države z tuzemstvom; ravnotako naj se očitno ne razdraži ali celo zavede k uporabi oborožene sile.

V toliko je po splošnem naziranju bila nova vlada »sprejemljiva«. Kočljivo vprašanje je predstavljalo edino predvideni socialni minister. Za ta resor je bil določen najbolj znan komunistični vođa v državi, mož, ki so se ga bolj bali, kakor ga spoštovali, in ki se je označeval za pristana škrega delavca. Skupaj je bil še obsojen zaradi veleizdaje in drugih deliktov na 14 let ječe, vsled raznih amnestij pa mu je bil velik del teh kazni prihranjen. Le glede tega moža je poskusil državni predsednik posredovati, toda gospod iz Moskve je odvrnil, da ima »proletariat pravico na to«.

Razpis „svobodnih“ volitev

Casopis, so objavili spremembo vlade v jutranjih izdajah. Istočasno so pričeli dva oddelka državnega predsednika, prvega o razpustu parlamenta, drugega o razpisu novih volitev. To zahtevo je predložil gospod iz Moskve po zapirski novega kabineta.

V kratkem presledku so si sledili razglasitve državnega predsednika in raznih ministrov, ki se je v njih vedno znova poudarjalo, da se bo volino glasovanje izvršilo v zakonitem okviru, točno po predpisih, ustave. Na nikogar se ne sme pritiskati, vse organizacije in ustanove se morajo ukloniti demokratičnemu principu. Fobudo za te izjave je del posebnih pooblaščenec Kremlija. Po njegovem prikazovanju polaga Moskva največjo važnost na to, da ugotovi rezultat svobodnih, nevpilanih volitev. Istočasno je predlagal, da naj pravilnik pregledajo volilni zakon v smeri ponesetavljenja formalnosti. Pripravljalna doba štirih tednov se zdi pri sedanjih okoliščinah neprimerno dolga. Ta predlog je naletel na soglasje. Z zasilno uredbo je državni predsednik ukinil 24 členov volilnega reda in se je tako mogel določiti volilni dan že na 14. dan po razpisu volitev.

Od takrat naprej se gospod iz Moskve, čigar ime se v ostalem nikjer ni omenjalo, — šele kasneje se je v postranski zvezi pojavilo v tisku — držal v ozadju. V palači državnega predsednika se začasno sploh ni več pokazal. V tem zadržanju so videli mnogi priževanje, da ne vpliva na razvoj dogodkov. Seveda pa je ponovno sprejel ministrskega predsednika in ministrstva v prostorni poslanosti. Od časa do časa so člani kabineta tudi s svoje strani v skrbi za dobro razmerje s Stalinom zaupnikom prošli za njegovo mnenje. Pred vsem je to delal notranji minister, oni oekdanji parlamentarni zastopnik leve skupnice, ki se je dnevno mudil po nekaj ur v sovjetskem diplomatskem zastopstvu in ki je hitro postal neoficielna zveza posebnega pooblaščenca z vlado. Kadar je spregovoril v ministrskem svetu, se je dalo iz njegovih govorov jasno spoznati, da so inspirirani, in ta okolnost je pripomogla notranjemu ministru tudi napram ministrskemu predsedniku do posebne avtoritete.

Na zunanjem videzu javnega življenja se ni nič spremenilo. Birokracija je poslovala v svojih običajnih tirih. V osemnem staležu uradov je ostalo vse pri starem; le trije državni tajniki so bili odsvoljeni, ker so se, kakor je bilo znano, zavzemali za ant-sovjetski kurz. Gospodarstvo, mala obrt, dobro plačani nameščenci, torej množica oseb, ki so imeli kaj izgubiti, so se po dnevih negotovosti oddahnili, ker, da, baš radi tega, ker se ni nič zgodilo, kar bi omajalo red. Nasprotno, sčasoma so bile objavljene številne načelne izjave iz vladnih krogov, na pr. da tudi v bodoče odprava poštno pridobljene lastnine ni na dnevnem redu. Dejstvo, da so šokirane, ki jih je nekdo sedanji gospodarski minister zastopal v predavanjih, vedno poudarjale potrebo privatnega kapitala, je izgledalo sedaj, kakor da jamči za to. Ob raznih priklisih se je poudarjalo, da se na strahotaj, kaj na narodnih posebnostih življenjske oblike ne bo nič spremenilo, to s takimi poudarki, da so stari člani komunistične partije postajali nevoljni. Bilo je znano, da so v nekaterih internih zborovanih burno zahtevali, da sodruga socialni minister pri takem cencanju ne sme sodelovati.

Trik z enotnim blokom

Nekateri zanesljivi komunistični voditelji so na diskreten način držali zvezo z gospodom iz Moskve. Sestajali se niso v poslanstvu, temveč v prostorih sovjetskega trgovinskega zastopstva. Kaj se je govorilo pri teh sejah, se ni izvedelo.

Kakor običajno, so postavile različne stranke kandidate. Presenetilo je, da so se komunisti odpovedali samostojni listi in stvorili skupaj s skupnico notranjega ministra tako zvan »enotni blok«. Komunistični tisk je razlagal to kot nujnost tega časa, ker gre za to, da se ustvari interesno zastopstvo vseh delovnih slojev v mestu in na deželi in da te sloje predstavlja »enotni blok«. Druge stranke so prišle to šahovsko potezo v težavem položaju. Gesla in zahteve »enotnega bloka« so objeliale izvedbo socialnega programa, ki se proti njemu ni dalo ugovarjati; borbo proti brezposelnosti, pospeševanje malega kmeti, dvig blaginje in ohranitev svobode besede in tiska. Meščanske skupine so vodile zadržano propagando. Vodilni možje so smatrali bodočnost za negotovo in so se bali zavzeti izrazito stališče do političnih vprašanj. Nekoliko začuden, da je nasprotnik tako popustljiv in da jih sploh niso obstojali, ga niso hoteli dražiti z napadi. Zato so dajali svojim volilcem

enako splošno obljubo, kakor »enotni blok«. Do te negotove zadržanosti je prispevala tudi okolnost, da so nekateri dolgoletni poslanci iz podeželja pismeno prosili, da jih odvežejo od kandidature.

Pet dni pred volitvami je izšla alarmantna uredba notranjega ministra, spodp san na od državnega predsednika. Po tej uredbi so bile dolžne vse osebe, ki hočejo biti izvoljene v parlament, izdelati v 24 urah tako zvano »platformo«, to je podat: izjavo o idejah, za katere nameravajo delovati v ljudskem zastopstvu. Uradni komentar je pojasnjeval, da je namen te odredbe preprečiti »vthotapljenje ljudstvu sovražnih elementov«. Enotni blok je dobil privileg, da odda skupno izjavo za svoje kandidate.

V prihodnjih dneh so izginile vse meščanske liste, njihovi kandidati so bili črtani brez izjem. Toda utemeljitev teh razveljavljen — nejasnost zahtevane izjave, posnemanje gesel enotnega bloka, zakasnela objava političnih ciljev — vse to ni zbudilo toliko razburjenja, kakor veliko število različnih parlamentarcev, ki so »prostovoljno odstopili«. Šušljalo se je, da so jih obiskali neznan možje, ki so jim »priporočili v imenu delovnega ljudstva, da izgraje s politične pozornosti. Anonimnost teh funkcionarjev, njihovo dvomno grozeče vedenje, a tudi njihova obljuba, da v slučaju umika »nihče ne bo imel nadaljnje škodice, so imele uspeh. Uspeh so imele tudi govorice, ki so se širile zadnjih 24 ur pred volitvami. Te govorice so se plazile od hiše do hiše in končno je zlezel strah vsakemu posamezniku od vratu. Bila je to nova, od sedaj neznan vrsta strahu, podobna stiski sapa. Nihče ni izrekel na glas, da jo čuti.

Od oddanih glasov je odpadlo 91% na »enotni blok«; 9% volivcev je oddalo prečrtane ali zamazane glasovnice. Komunisti, ki so bili dosežaj zastopali z 38 mandati, so sedaj s 446 poslanci obvladali ves parlament.

Ko so si komunisti s pomočjo boljševiške vlade in njenih, če na vseh baltičskih državah razmeščenih, čet na ta način pridobili »ljudsko legitimacijo« in se polastili vladne oblasti, so odrgli svoje dotakratne krinke in pokazali svojo pravo barvo. Odstavili so državne predsednike, proglasili priključitev v Sovjetsko zvezo in uvedbo boljševiškega režima tudi v baltičskih državah. Korak za korakom so brez obzira izvajali komunistična načela. Razveljavili so » brez zamenjave in odškodnine — dotakratni denar ter vse hranilne vloge in vrednostne papirje, zaplenili vsa podjetja, začeli uvajati sovhoze in kolhoze. S tem in z množičnim deportiranjem prebivalstva v Sibirijo so začeli po boljševiškem zgledu sistematično uničevati meščanski in kmečki stan. Svojih načrtov niso mogli izvesti do konca, ker jih je prehitelo zmaganovito prodiranje nemške vojske v poletju leta 1941. Baltički komunisti so se takrat umaknili skupno z rdečo vojsko, a že v tem enem letu so povzročili nepopislno gorje in nepopravljivo škodo.

O tem nadaljnjem razvoju bo pripovedoval članek v prihodnji številki »Slovenskega naroda«.

Delovne razmere v Ljubljanski pokrajini

Poslovno poročilo Pokrajinske delavske zveze za preteklo poslovno leto

Upravni odbor Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani in na svoji seji pod predsedstvom dr. Branka Alujeviča v soboto popoldne razpravljali o obširnem poslovnem poročilu za preteklo leto in ga odobril.

Poslovno poročilo obsega zelo zanimive ter pomembne razprave, ki nam kažejo jasno sliko socialnih razmer v naši pokrajini. V uvodu je razprava predsednika Pokrajinske delavske zveze dr. Branka Alujeviča pod naslovom »Osnovna načela strokovne organizacije«. Pisec razpravlja načelno o strokovnih organizacijah v evropskih državah, podrobneje zlasti v Italiji in Nemčiji, končno pa preide na naše razmere. Ugotavlja, da se položaj strokovnih organizacij pri nas po ustanovitvi Ljubljanske pokrajine ni bistveno spremenil. Po naredbi bivšega visokega komisarja so se sicer uveljavila italijanska sindikalno-korporacijska načela z nekaterimi omejitvami političnega ali organizacijskega značaja. Naše strokovne organizacije so bile po tej naredbi povsem neodvisne od italijanskih osrednjih sindikalnih zvez in izločene iz italijanske korporacijsko-zakondajne ureditve. Tako določene smernice za obstoječe sindikalno ureditev v naši pokrajini določajo svobodo ustanovitve sindikatov za posamezne stroke. Število sindikatov ni predpisano in dokler ni vpisanih članov, pripadnikov stroke, ne more biti ustreznega sindikata. Vpis pa je svoboden. Pravno priznanje je potrebno za opravljanje društvenih nalog. Izven pristojne sindikalne zveze ni dovoljeno ustanavljanje in poslovanje strokovnih organizacij. Enotnost priznanega sindikata je podana s tem, da sme za posamezno stroko obstojati le po en pokrajinski sindikat, ki pa lahko vključuje več občinskih sindikatov. Po teh smernicah je določeno tudi zakonito zastopstvo sindikata za vse pripadnike stroke, tudi če niso vpisani. Na sindikalno ureditev v Ljubljanski pokrajini niso vplivali dogodki v juliju in septembru lanskega leta.

Posebno zanimiva je razprava tajnika Pokrajinske delavske zveze Filipa Uratnika pod naslovom »Gibanje cen, mezd in zaposlitve«. Poročilo je opremljeno s poučnimi tabelami, ki kažejo, kako so se gibalne mezd v razmerju s cenami živil v isti dobi. Tabela nam tudi kaže primerjavo med plačami zasebnih nameščencev v novembru lani s plačami v letu 1939 po skupnem ekvivalentu pred začetkom sedanje vojne. Iz razprave je razvidno, koliko more posamezni delavec kupiti na Gorenjskem in primeri z delavcem Ljubljanske pokrajine. Pisec pa opozarja, da s tem ni rečeno, da se morejo mezd in plače v naši pokrajini povsem prienatiči z delavskimi in nameščenskim prejemki na Gorenjskem. Pravi, da so nizke plače v Ljubljanski pokrajini delno znak za to, da je gospodarstvo tu po vojnih dogodkih huje prizadeto kakor v Nemčiji. Teža pa ni mogoče popraviti z mezdno politiko. V razpravi je tudi ugotovljeno, da so nameščenske plače zaostale za predvojnimi še bolj kakor delavske.

Sledi poročilo o kolektivnih ureditvah

delovnih pogojev po posredovanju Pokrajinske delavske zveze. Iz tega poročila je razvidno, da je delavstvo lani mnogo pridobilo s sklenitvijo številnih kolektivnih pogodb v posameznih strokah in podjetjih.

Tudi socialni zaščiti delovne mladine so pri Pokrajinski zvezi posvečali vso potrebno skrb. Mimogrede naj omenimo, da bo kmalu sklicana posebna anketa, ki bo do na nji sklepali o pomembnih ukrepih.

Peklenški načrti Roosevelta in Stalina za uničenje nemškega naroda

Brutalna ameriška odkritosrčnost glede Rooseveltovega in Stalinovega uničevalnega programa — Najmanj 25 let suženjstva — Prisilna omožitev nemških žen s tujci

Ameriški tisk z doslej še nezabeleženo brutalno odkritosrčnostjo razkriva peklenške načrte pluto-boljševiške zveze za uničenje nemškega Rajha in brezobzirno zatiranje nemškega naroda. V newyorški »See« razkriva major Malcolm Wheeler Nicholson, ki je znan zaupnik washingtonske politike, resnične namere Rooseveltove Amerike proti Nemčiji. Ves nemški narod — tako izjavlja — se mora prisiliti, da se pokori za zločine, ki jih je zagrešil. Tako zvana Praprurija se mora očistiti svojega domorodnega prebivalstva in ta dežela pokloniti tujemu prebivalstvu s mirovnimi tendencami. Tudi vsa ostala nemška strateška ozemlja se morajo evakuirati in naseliti z nemškim prebivalstvom, da se enkrat za vselej onemogoči vsakršen zopetni dvig nemškega naroda. V ta namen se morajo tudi križem krašem po Nemčiji ustvariti posebni koridori, ki se morajo naseliti z nenemškim prebivalstvom, da se tako strnjena nemška področja obkolijo in spravijo pod stalno nadzorstvo.

Major Wheeler Nicholson pa priporoča še posebno »preizkušeno sredstvo«, da se iz temeljev preusmeri mentaliteta nemških ljudi. Po porazu Nemčije naj se nemške žene v tujini volajo, ki bodo tvorili stalne posadke v zasedeni Nemčiji. Na ta način naj se ustvari »docela nova, zdrava nemška rasa«, kakor naglašja Nicholson. Pri tem seveda predpostavlja, da bodo večji del Nemčije zasedli sovjetske čete.

Tudi nemški otroci naj bi se po razkritjih majorja Nicholsona odzvali nemškim staršem, da se na ta način do kraja iztrebi sleherni »barbarski vpliv narodnega socializma. Z brezprimerno mrzljivo zaključuje Nicholson svoj načrt z zahtevo, naj se nemstvo enkrat za vselej iztrebi, da se Nemčiji za vse večne čase onemogoči še kdaj voditi vojno in nuditi odpor.

Da gre pri tej brutalni propagandi uničevalnih načrtov, ki so jih skupno sestavili

za zaščito delavne mladine, predvsem vajevec.

V splošnem poslovnem poročilu je še poglavje o posredovanjih Pokrajinske delavske zveze pri zavodih socialnega zavarovanja in končno poročilo o prosvetnem delu zveze.

Sledijo poročila posameznih oddelkov zveze, in sicer oddelka industrijskih delojemalcev, oddelka trgovinskih delojemalcev, oddelka bančnih in zavarovalnih delojemalcev in končno oddelka poljedelskih delojemalcev. V precej obširnem poročilu se razpravljajo o računskih zaključkih zveze in njenih oddelkov.

Knjižne novosti

»Planinski vestnik« št. 1—6, 1944. Naše planinstvo vneto nadaljuje svoje tradicije. Njihovo najsvetlejšje znamenje in dokazilo je izvrstno urejvano »Planinski vestnik«, ki ga izdaja Slovensko planinsko društvo v Ljubljani in ki ga urejuje dr. Arnost Brlejš. Te dni je izšel v reprezentativni obliki ter bogati vsebini prvi polletnik, ki obsega 64 strani. Sodelujejo tudi to pot s svojimi dragocenimi, zelo zanimivimi prispevki znani planinski pisatelji. Uvodni članek »Grintavec z jugovzhoda« je prispeval Boris Režek, ki prikazuje in opisuje svoje pogumne plezalne ture po Grintavčevem ponosnem gorskem kraljestvu. Naslednji članek je napisal Evgen Lovšin. Prav za prav je to odlomek iz njegove še neobjavljene knjige »Planinske studije in doživljanje«. Sestavek je posvečen planinskim zaslugam obeh boljšinskih kapitanov Jakobu in Ivana Dežmana. Jakob Dežman je bil namreč prvi slovenski izobraženec, ki se je vzel na vrh Triglav. Bilo je to v septembru 1898. Praktično poučen je donesek Bogdana Jordana o blivaku. P. Kurnaver objavlja v prevodu odlomek »Nigirli Parbat« (po F. S. Smythui), ki je v njem zanimivo popisana pot na 6376 m visoki vrh Nigirli Parbat v himalajskem pogorju. Sledijo članki Uroša Zupaniča o spominih na dvakratno pot v »Zasnčeno Kriško steno« pomladi 1940, univ. prof. Borisa Zarnika o tem, »Kako se z enim pogledom prepičemo o ukrivljenosti zemeljske površine«, Viktorja Pirnata »O mehki pokrajini med Krimom, Kolpo in Kumom, vse tja do Bogenšperka, kjer je organiziral Valvazor prvo tiskarsko podjetje v naših krajih, nadalje Antona Seliskarja odlomek »Planinski mozaike iz še nenatisnjene knjige »Črtice iz naših gor«, Kanonik Josip Volc približuje svoje spomine na župnika, popotnika in planinca Josipa Lavtizarja v prispevku pod naslovom »Planški gospoda, Boris Režek je napisal tople spominske besede ob obletnici smrti gorskega vodnika Ljoveta Erjavca. V »Našem kotičku« se oglašja Marjan Lipovšek s svojimi planinskimi fotografskimi spomini. V »Ozboru in društvenih vesteh« posveča urednik dr. Brlejš nekrolg »kralju Julijcu«, najpomembnejšemu alpskemu pisatelju dr. J. Kuryju. Vsebinsko bogati zvezek zaključuje knjizne ocene. »Planinski vestnik« smotrno nadaljuje svoje poslanstvo tudi v težkih vojnih časih. S takšno ureditvijo si bo nedvomno še bolj razširil krog svojih naročnikov, čitateljev in prijateljev.

Beležke med tednom:

1800 MRTVIH V ENEM TEDNU
Parški listi pišejo z največjim ogorčenjem o terorističnih letalskih napadih na Francijo, zlasti na Pariz. Pri tem ugotavljajo, da so ti letalski napadi na nezaščiten civilno prebivalstvo samo v času od 15. do 22. aprila, torej v enem samem tednu, zahtevali 1800 smrtnih žrtev. Nad 2200 ljudi je bilo ranjenih.

BADOGLO PISE KNJIGE

Kakor poročajo listi, je napisal knjigo pod naslovom »Moja pot v Rime«. Za izdajo te knjige se poteguje neko ameriško založništvo. Ker pa se je »pot v Rime« tako zavlekla da sedi Badoglio še vedno v Bariju in bi morali z izdajo knjige do prihoda v Rim predložiti čaka, je Badoglio sprejmenil naslov v »Moja pot k zaveznikom«. Tudi tako upejo ameriški založniki na dobro kupčijo.

vili zastopniki Rooseveltove klike in Moskve, za sistem, ki naj navduša ameriško prebivalstvo za najbrutalnejše uničevalne akcije proti Nemčiji. Kaže dejstvo, da v zadnji številki časopisa »Click« znani propagandist washingtonske vlade J. Stiel razvija enake načrte in pri tem še razkriva, da sta se Roosevelt in Stalin na konferenci v Teheranu sporazumela glede popolnega uničenja Nemčije. Celo samo ime Nemčije naj bi se — seveda vedno le s prav tako drzno kot neutemeljeno predpostavko, da jim bo uspelo Nemčijo poraziti — izbrisalo iz vseh zgodovinskih knjig. Ta predlog je stavila Sovjetska zveza in Roosevelt je nanj pristal.

Kot minimalni program za razkosenje Nemčije označuje Stiel odcepitev Vzhodne Prusije in Gornje Slezie. Posajarja in Slezvika ter internacionalizacijo preliva med Severnim in Vzhodnim morjem. ločitev hanseatskih mest od Nemčije in popolno decentralizacijo preostale Nemčije, ki naj bi se razdelila na razne male države, ki bi bile medsebojno povezane le s šibko federacijo.

Najkrajši rok za zasedbo Nemčije in kot najkrajšo dobo za dokončno preureditev nemške vzgoje in nadzorstvo nad nemškimi šolami po inozemskih učnih močeh je po teh razkritjih določen na 25 let. Tudi nemška industrija bo — tako naglašja — pod strogo kontrolo. Večji del nemške strojne industrije naj bi se prepeljal v Sovjetsko zvezo. Nadalje naj bi šlo v Sovjetsko zvezo na prisilno delo dva milijona nemških delavcev. Tudi na to je dal Roosevelt Stalinu svoj pristane.

Morda bo ta načrt v tej ali oni točki še nekoliko spremenjen, zaključuje ameriški pisec toda v glavnem »to osnovni temelji načrta za uničenje Nemčije, kakor je bil sestavljen in sklenjen na konferenci v Teheranu. Ciljnič pristavlja, da je to vseskozi »zdrav« načrt, ki obeta tudi popoln uspeh.

(Kärntner Zeitung)

MAJ

Ze konec aprila se veselimo prvega maja, kakor da se po dolgi ločitvi vrača iz daljave ljub, zaželen prijatelj, kateremu imamo mnogo potožiti o zasneženem srcu, neizpolnjenih željah in nadah, ki jih je zamorila slana in zima. Spomini se vrstijo in znova doživljamo veselje in bolečino preteklih dni; v srcu kipijo besede, toda ustnice molčejo. Čez stvarstvo gre topeji dih, ptički pojo in rožice cveto, v nežnem zelenju dreves je sestet v pozdrav majniku, ki prihaja v kraljevskem plašču, s hermelinom cvetja in v skratku jutranje zorje.

Mesec maj je kakor Indija Koromandija, bogata upanja in želja, in Janusova glava z dvema obrazoma, prednji gleda v bodočnost, zadnji se ozira v preteklost. Misel na večno morje časa odplavlja iz bodočnosti vno naplavo, a v preteklosti jo nalaga v vedno večjo višino, da bi je več ne dosegel žalosten pogled in grenak spomin.

Vsak človek ima za seboj svojo osebno knjigo zgodovine z mnogimi ponavljajočimi se vrticami trpljenja in bolečin in vsak človek ima pred seboj svoj osebni zemljevid z mnogimi še neodkritimi otoki sreče po katerih hrepeni. Tisoče brodolomcev življenja pripelje njih osebna zgodovina na obalo težkih preizkušenj, toda hitro se ozrejo na svoj, z novimi potmi začetni osebni zemljevid in vzklitjejo: »Le jadra spet naprimo, valovom se izročimo.«

To so pogumni jadralci, ki se ne ozirajo nazaj v zgodovino viharnih dni, v prestalo gorje, srčne bolesti in žalost, temveč gledajo v bodočnost z novim upanjem in pričakujejo sončnih dni. Pred očmi imajo cvetoči maj bodočnosti in ne tistih majnikov, ki so izginili v preteklosti.

»Ne strši moč viharja, ne grom valov mornarja.«

In če se je razbilo ob čerh življenja mnogo pričakovanih, si začrta človek novo smer, kljubujoč vsem dosedanjim neizpolnjenim nadam, in nameri korak na novo pot.

»Moje up je šel po vodi, le jadrajmo za njim.«

za novim upom, za novo srečo, in če jo zaletni zopetno razočaranje se že kje zasveti nov zorek in kaže pot naprej v nov, sončni maj.

Mesec maj ima v pratiki, kakor vsi drugi meseci, delavnice črne, nedelje in praznike rdeče označene. V pratikah preteklosti so ostali delavniki črni, rdeči znaki nedelj in praznikov so zbledeli, kakor zbledijo časi veselja. Ob strani spominov pa so v knjigovodstvu zapisani visoki izdatki bolesti in žalosti in podčrtane vsote prevaranih nad in grenkega spoznanja. Kdor ima že petdeset pratik za seboj, ima tudi dolgo čisto spominov in vse od otroških let dalje le črne slike in sence. Ob čisti so ciprese in vrbe žalulke in daleč na skrajnem koncu je lučka, v lučki pa drobna slika — mladost. Po tej dolgi cesti gredo spomini in vsak maj ima svoje drevo iz drevneske življenja. Prva drevesa so visoka, in košata, za njimi se vrstijo vedno nižja in slabotnejša. Ob romanju po življenjski cesti srečavamo zgubljene dneve, vidimo razvaline čustev in misli in razbitine svoje mladosti, upanja in ljubezni. Sreča je, da se nam vihar zaganja v hrbet in nas žene naprej, v bodočnost. V viharnih dneh se spozna vrednost človeka, ki ob viharju odvrže vse težo iz ledje svojega srca čez krov, da olajša srce in da obdrži v ravnotežju, ko se zaganjajo valovi vani.

Iz svoje osebne zgodovine in pratike življenja bi radi odtrgali posamezne strani, ki jih je pisala nezgodna usoda, in jih položili v grobnico, da bi več ne občutili in vstali.

Od maja do maja mine eno leto in v tem času je narava nevesta, žena, mati in vdova brez otrok. Marsikateri človek pozdravi pomlad, ne posrabi pa solčevke, posluša pitje petje ne slisi pa žalostnega srčnega utripta svojega bližnjega, s smehom na ustnih gre čez zoreče žitno polje, a nima smehljaja za solčevke, potovanja se z bogato jesenjo, a nima besede za bližnjega, pozimi se greje ob tonli peči, ne ogreje pa solčevke z dobroto. Ali je to leto dni življenja za človeka, ki gre brezbržno mimo svojega bližnjega?

Pozdravljen mladi maj pozdravljen z bolestnim smehljajem in veselimi solzami, saj je na tvoji začetni obali mnogo čakajočih, trepetajočih, upajočih in obupajočih ljudi in vse kliče k sebi, da se čakajoči primejo tvojih dreves, trepetajoči vej, upajoči listov in obupajoči cvetov, ko se bližajo valovi. V pričakovanju negotove usode se razlize na obraz čakajočih krepost, na obraz trepetajočih molitev, na obraz upajočih hrepenenja in na obraz obupajočih vere, ki se spenja do neba in ji svečan majniški praznik Vnebočuda odpre vrata pred božji prestol, ko se je v prvih procesijskih sprostito srce bremena.

Konec maja so binkoštni prazniki. V svetlo modrino neba se odraža nežna zelenje deviških brez, cvetne preproge travnikov se lesketajo v biserni rosi, sveži vonj se širi po prebujajoči se naravi in lastavice veslajo pod belimi oblaki, ki so ozarjeni od sončnih žarkov. Ptički pojejo hvalnice v mladi jutro v šest let gozda in žuborenje studenčkov. Kos se ogleda s svojimi jutranjico-živčevci, polno ljubezni do svoje družice in mladosti rodu. Vse povsod se obnavlja čudež nastajanja, cvetenja in izpolnitve.

V sveže, rošno majsko jutro tipajo in polzijo sončni žarki po naravi — knjigi v kateri so svetle sanje in misli pesnikov. Zvonovi se oglašajo s svojo praznično pesmijo in vabijo v božji hram, po katerem padajo mavrični premenli, ki silijo skozi pisana okna. Človek stoji pred oltar spozna in prizna svojo grešnost in prosti Sv. Duh da bi mu s svojimi sedmerimi darovi prekrasil dušo in srce. Ponižno se poklona na prsi in s sklonjeno glavo prizna svojo: »Mea maxima culpa!« Kesanje prekleti notranost, iz njene očističenosti se dvigne srce, ljubezen na nise v osebno zgodovino nove vrstice z vonjem razcvetenih majskih rož in jih pozliti z žarki majskega sonca.

S svetlobo v srcu gre zopet na cesto življenja, borbe, preizkušenj in razočaranj, katerim pogumen človek ne podleže temveč gre z novimi načrti v bodočnost in na delo, v katerem pozablja grenke kačje bolesti.

Tudi letošnji maj bo zasadil novo drevesce ob cesti življenja nov mehanik med dva majnika. Ali bo ob letu odelo s cvetjem ali z žahnim pačlonom?

Življenje vedno nima med sončnim dnevom maja in nočjo vernih duš. Dan je življenje in delo, noč je smrt in počitek, dan je prihodnost, noč je preteklost. Vsako človeško srce

Da bomo imeli dovolj maščob

Če bodo naši kmetovalci upoštevali odredbe oblasti in navdila strokovnjakov ter pridelali več sončničnega in bučnega semena, bomo imeli za zimo dovolj jedilnega olja —

Ze več let priporočajo pridelovanje buč in sončnic. V prvih letih vojne se ni nihče mnogo menil za takšna priporočila, ker se ni bilo pomanjkanja maščob. Sicer pa v naši pokrajini pridelovanje oljnatih rastlin za izdelovanje jedilnega olja ni bilo tradicija in kmetom ni bilo tako lahko dopovedati, kako izredno pomembno je pridelovanje buč in sončnic. V teh krajih so pridelovali kmetje buče v glavnem le za pitanje prašičev in so jih navadno porabili že nedozorele. Sončnice so bile še manj razširjene. Nekateri so jih gojili le v okras, drugi pa, da so s semenom pitali perutnino in

Sonnenblume, eine der wichtigsten Öelpflanzen

Sončnica, ena najvažnejših oljnic pri nas

ptice. Pridelovanje bučnega in sončničnega semena je pa tradicija na štajerskem. Ob začetku sedanje vojne smo se malo bolje seznanili

s štajerskim bučnim oljem

tudi v Ljubljani. Prejšnje čase ni bilo posebno priljubljeno in sele potem so ljudje sprevledli, da je zelo izdatno ter redilno ter da s svojim posebnim okusom prekaša celo olivno olje, ko se navadiš nanj.

Izkazalo se je, da sama propaganda, naj bi pridelovali čim več sončnic in buč, čeprav je še tako dobra, ne zaleže dovolj. Hrovatova tovarna v Ljubljani je prejšnja leta nudila pridelovalcem sončničnega semena zelo dobre pogoje, vendar se ni pridelovanja oprijelo toliko kmetov, kakor bi smeli pričakovati. Podjetje je priporočalo pridelovanje sončnic zlasti na Barju. Po sodbi kmetijskih strokovnjakov je barjanska zemlja primerna za pridelovanje sončnic. Izračunali so tudi, da bi lahko Barje nudilo dovolj jedilnega olja za vso pokrajino, če bi se pridelovanja lotili vsi pridelovalci povsod, kjer je za to primerna zemlja.

Zdaj, ko je predpisano, da mora sleherni malo večji obdelovalec zemlje pridelovati tudi določeno količino oljnatih rastlin — pri nas prihajajo v poštev v glavnem le buče in sončnice — ne bo treba več toliko priporočati tega pridelovanja, potrebno je pa, da so vsi pridelovalci dobro poučeni o svoji nalogi, da bo uspeh čim večji.

O pridelovanju sončnic in buč

so pisali že večkrat naši strokovni listi, predvsem »Kmetovalci«. Tudi v prvi številki »Kmetijskih novic«, ki so izšle o Veliki noči, citamo opis pridelovanja sončnic. Opozoriti je pa treba še na pojuidna navodila o pridelovanju sončnic in buč, ki jih je izdala nedavno Hrovatova ljubljanska tovarna olja v obliki brošure.

Čas za setev sončnic je druga polovica aprila, lahko pa tudi sedem do v prvi polovici aprila, če je vreme ugodno in zemlja primerna. Za pridelovanje sončnic je potrebna globoko obdelana zemlja, ki vsebuje precej apna in ima dovolj podtalne vlage. Na Barju pride v poštev predvsem šotni in trdninski svet, ki ga ne ogražajo dalje časa trajajoče poplave.

Pridelovalci se morajo ozirati tudi na to, kaj so pridelovali na zemlji, namenjeni za sončnice, prej. Sončnice najbolje uspevajo na zemlji, kjer smo prejšnje leto pridelovali okopavine in dobro gnojili. Prav tako se pridelovanje dobro obnese, kjer smo pridelovali živalsko krmo. Posebno priporočljivo je pridelovanje sončnic

na preoranih ledinah,

na bivših travnikih in pašnikih. Prav zaradi tega je priporočljivo, da se pridelovanja lotijo Barjani na travnikih. Toda ledine bi morali preorati že jeseni. Strokovnjaki pa tudi opozarjajo, da bi bilo treba očistiti in poglobiti odvodne jarke na Barju ob zemljiščih, kjer pridelujemo sončnice, da bi tla ne bila prevlažna ter da bi pridelka ne ogražale poplave. Za poglabljanje in čiščenje odvodnikov na Barju so pa v veljavi točni predpisi. Če se ne moremo ozirati na to, kaj smo pridelovali prejšnje leto na zemljišču, kjer se odločimo za pridelovanje sončnic, pa moramo zemljo dobro gnojiti.

Sončnice precej izčrpajo zemljo in zato jim je

treba tudi dobro gnojiti.

Hlevskega gnojila našim obdelovalcem navadno primanjkuje, zato pa moramo pri stalnem pridelovanju sončnic kolobariti, to se pravi, sončnice smemo pridelovati na isti zemlji le v primerih presledkih, bodisi vsako četrto ali šesto leto, kakor priporočajo strokovnjaki v Hrovatovi brošuri.

ima svojo grobnico in misel jo obišče v tih ur. Zarj spomina ovije z zimzelom in molitvijo in polzi rožo ljubezni na grob, v katerem počiva mrtvo srce v živem srcu. Bolest se ovija človeka kakor bršljan drevesa, gorje objema življenje in svet, narava pa je odeta s cvetno preprogo in nad je sonce in pesem. Vse lepa je pripravljena za sprejem mladega maja, na drevju se ziva zelenje listov, ročno popje se odpira v svatovski dan, čebulice pa bodo žumele v medene tedne.

Pozdravljen sončni maj in ostani pri nas!

Mara Tavčarjeva.

Štiriletni kolobar prihaja v poštev za zemljišča, kjer ne uspeva domača detelja, predvsem za Barje, na trdninskem svetu, kjer uspeva domača detelja, predvsem vsako šesto leto. Priporočljivo je

tudi gnojenje z umetnimi gnojili, a seveda v primernem razmerju. Maščamo lahko superfosfat, amonijev sulfat in kalijev sol. To zmes lahko potrosimo že jeseni ali zgodaj spomladi po preorani zemlji, a gnojilo je treba plovito podorati in dobro pobranati. Škodljivo bi bilo mešanje apnenega prahu s superfosfatom ali z amonijskim sulfatom.

Zemljo za sončnice je treba obdelovati v splošnem tako kakor za kurozo. Vsekakor je pa posebno priporočljivo globoko jesensko oranje, na Barju predvsem zaradi zatiranja plevela. Spomladi ni treba zopet orati, temveč jeseni preorane njive le pobranamo. Na Barju je treba pobranano zemljo še utrditi z valjarjem, nakar jo pobranamo z lažjo brano.

Izkazalo se je, da kaže sončnice sejati zgodaj, ker zgodnja setev (saditev) da boljši pridelek. Strokovnjaki priporočajo saditev samih sončnic, in sicer v kupčkih v razdalji 60 cm, v kvadratu.

Saditi ne smemo pregesto,

kajti rastlini prija sonce. Sadimo po 2 do 4 cm globoko, in sicer po 2 do 3 zrna z motiko ali s količiki. Če je zemlja vlažna, sadimo plovito. Povprečno porabimo 6 do 8 kg semena na hektar. Priporočljiva je tudi setev s sejalnimi stroji v vrstah v razdalji 60 cm. Pozneje razredimo rastline, da so med njimi presledki 50—60 cm. Pri setvi s strojem porabimo približno polovico več semena, kakor če sadimo s količiki ali motikami.

Strokovnjaki priporočajo pridelovanje podolgovatega sivo belo progastega semena, ki se je pri nas najbolj obneslo. Vrste, ki odganjajo po več glav, niso priporočljive. Obdelovanje je v glavnem isto kakor pri kurozi, tako da lahko uporabljamo okopavine za kurozo tudi pri sončnicah. Toda vedeti moramo, da je treba pri sončnicah

posebno skrbno zatirati plevel,

to se pravi, da moramo zemljo okopati tolikokrat, kolikorkrat je potrebno, da je zemlja čista plevela in da je zgornja plast rahla. Osipavanje sončnic po najnovejših izkušnjah ni potrebno. Odstranjevanje moramo stranske poganjke, preden sončnice začno cveteti, da ima rastlina le en cvet. Na stranskih glavah seme navadno ne dozori in glavni cvet je slabše razvit, če ima rastlina preveč stranskih poganjkov. Medtem ko kaže pridelovati sončnice same, se obnese

pridelovanje buč

tudi med drugimi pridelki, zlasti med kurozo. V nekaterih naših pokrajinah je pridelovanje buč že dolgo udomačeno. Kot vmesni pridelek, med kurozo, pridelamo lahko okrog 30.000 kg buč na hektar. Seveda je pridelek mnogo večji, če pridelujemo buče same, in sicer znaša na hektar 50 do 120.000 kg. Bučnice (semena) računamo povprečno 2% teže pridelanih buč, a včasih je pridelek tudi boljši, tako da smemo računati 3000 kg pridelka na hektar. Pri opreznem računanju s pridelkom 50.000 kg

Mislili so, da se mu je zmešalo

ker je začel učiti, da tudi rastline potrebujejo hrano v obliki rudninskih snovi - Neka zgodovine umetnih gnojil

Naprednega kmetijstva si dandanes ne moremo več misliti brez umetnih gnojil. Vendar je bila pri nas poraba umetnih gnojil doslej še premalo razširjena. Mnogi kmetje sploh niso uporabljali umetnih gnojil, kar je pa treba pripisati predvsem visoki ceni gnojil, ne le kmetuemu neznanju. Naša zemlja je zelo skopka in jo moramo redno gnojiti. Toda hlevskega (ali organskega gnojila) navadno primanjkuje, odnosno ga ne uporabljamo dovolj smotrno. Da bi bilo dovolj hlevskega gnojila, bi bilo treba čim bolj pospeševati živinorejo. Zivinoreja je že zaradi tega neobhodno potrebna kmetijska stroka, saj bi brez nje ne bilo gnojila, kar pomeni, da bi bilo nemogoče poljedelstvo.

V starih časih, ko naši kraji niso bili še tako gosto obljedeni, v srednjem veku, niso poznali skrbni za gnoj. Zemlje je bilo na izbiro in lahko so jo menjavali, tako da so ostala obširna zemljišča dalje časa neobdelana ter je zemlja počivala. Ena in isto njivo so posejali le največ dvakrat po vrsti, nakar je lahko po nekaj let nabirala nove moči za poznejše obdelovanje.

Dandanes pa mora biti seveda vsa zemlja neprestano obdelana. Zemlja lahko »počiva« le tako, da na isti njivi ne pridelujemo po vrsti enega in istega prideleka, da »kolobarimo«. Toda tudi samo kolobarjenje je premalo. Rastline izčrpavajo zemljo; zemlja izgublja hranilne snovi, rudnine, ki prehajajo med rastlinami v pridelke. Zato je pa treba zemlji vračati, kar izgublja pri obdelovanju. Vračamo ji z gnojenjem. Hlevski gnoj ne vsebuje le organskih, rudninskih snovi, temveč predvsem organske, ki so neobhodno potrebne. Zemlja mora namreč vsebovati mirijade glavic, ki predelujejo rudninske hranilne snovi v rastlinsko hrano. Med rudninami, ki veljajo za rastlinsko hrano, in rastlinami morajo biti torej posredniki. Zato sama umetna, a tudi ne morejo povsem nadomestiti in izpodrinuti hlevskega gnojila.

Prizadevanje, da bi zemlja rodila čim več, so prastara. Najstarejši kulturni narodi, Egipčani, Asirci, Grki itd., so že razmišljali, kako bi povečali rodovitnost zemlje. Sicer so živeli na rodovitnih tleh, v dolinah rek, ki so bile posebno oblagodajne po svoji legi ter naravnih čimilitelj, a upoštevati moramo, da je bila naseljenost prav v rodovitnih podoljih že v starih časih zelo gosta. V starih časih se jim seveda ni niti sanjalo, da je rodovitnost zemlje mogoče povečati tako, da bi spreminjali kakovost zemlje z rudninskimi dodatki. Kljub temu so marsikaj poskušali, seveda brez znanja o sestavinah zemlje, saj se je kmetija začela razvijati šele čez dolga stoletja; nagonsko so odkrili marsikaj, kar je pa bilo pozneje zaobljeno.

Kako zaobljeno je bilo človeštvo v srednjem veku v nekaterih pogledih, sprevaidmo iz naslednjega primera: sredi 16. stoletja je začel preprosti francoski lončar Bernard

na 1 ha pridelamo 1000 kg bučnice, iz njih pa pridobimo 250 kg olja in 650 kg tropin (torej četrto kg olja iz 1 kg semena).

Pridelovanje buč je v nekem pogledu še mnogo bolj priporočljivo kakor sončnic, zlasti ker so buče

izvrstno krmilo za živino,

posebno za prašiče. Izvrstno krmilo so zlasti bučne tropine. Pridelovanje buč se precej razlikuje od pridelovanja sončnic. Upoštevati je treba predvsem, da je buča zelo občutljiva za mraz, zato je ne smemo saditi pred majem (sadijo približno ob istem času kakor fižol). Buče pa zahtevajo tudi zelo dobro zemljo kakor sončnice. Zemlja naj bo dobro pognojena s hlevskim gnojem. Gnojenje z umetnim gnojem ne more nadomestiti hlevskega gnojila. Na dobro pognojeno zemljo je pospešena rast, kar je pomembno, kajti sicer buče ne dozorejo v našem precej hladnem podnebj.

Namem za pridelovanje buč obdelamo enako kakor za kurozo in krompir. Sadimo v jamice; razdalja naj znaša pri bučah s plazilkami 2 m, brez plazilk pa 1 m. Pri razdalji enega metra porabimo na 1 ha 7 do 10 kg semena. V jamice položimo po 4 do 8 semen v globino 4—6 cm. Pozneje pustimo na vsakem mestu največ po 4 rastline. Priporočljivo je, da sadimo buče v jamicah, ki smo v nje natrosili gnojila ali dobro zrelega komposta. Seme pred saditvijo namakamo 24 ur v mlačni vodi, če hočemo pospešiti klijte.

Če bodo naši kmetovalci upoštevali priporočila in navodila oblasti in se ravnali po nasvetih strokovnjakov, lahko v letošnjem letu pridelamo toliko oljnic, da za maščobe ne bomo več v skrbih in odvisni decela od uvoza kakor doslej.

Solche Kürbisse wollen wir haben

Take buče želimo našim pridelovalcem

Kokoši in jaca

Odkar ni mesa po mli volji na razpolago, so se ljudje tudi v mestu oprli reje malih valit ter si s tem oskrbeli za približek ob raznih polihah kosček mesa in jajc za največjo potrebo v gospodinjstvu. V Ljubljani menda ni hiše, kjer bi ne kokodekale kokoši. V kurnikih ali pa samevali dolgočasni kurnici raznih pasem v drvarnicah. Koliko imajo ti gojitelji malih živali korist od svoje reje, je pa vprašanje za sebe, ki najbrže ni v skladu z namenom in željami posameznih rejcev.

Če pogledamo in premetamo naravo kokoši, vidimo, da je ta sicer domača ptica vendar le ustvarjena, da živi v prosti naravi ne pa zaprti v temnem prostoru, kjer nima možnosti za svobodno kretanje in bikanje. Res je, da rejec svojim ljubljankam oskrbi vse, kar se njemu zdi, da jim je potrebno, toda tega pa le ne more vedeti, kaj bi njegovim kokoskam najbolj prišlo in kaj bi si same poiskale, če bi bile proste.

Zato pa tudi od kokoši v mestu ne moremo pričakovati tiste koristi, kakor tam kjer so jim dani vsi pogoji za naravno preživljanje. Kokoši, ki jo imamo zaprti v kurniku, nam znese največ tri do štiri jajca na teden, zlasti se, če je težke pasme, dočim potrebuje hrane najmanj 15 kg na dan, kar znaša na teden 1 kilogram 5 kg. Poleg tega pa mora dobiti še raznih dodatkov k mehki hrani, a ti dodatki so zelo dragi.

Iz tega je razvidno, da je v Ljubljani zahteva, da morajo rejci malih živali oddati za vsak kilogram kreme po tri komade jajc, pretirana in nemogoča, kajti pri taki oddaji jajc ne bi mogel noben rejec obdržati svojih kokoši, ker bi moral oddati za kremo skoro več jajc, kakor mu jih njegove kokoši znesejo.

Zato bo ta ureditelj oddaje rejce v Ljubljani zavrnil marsikateri kokoski vrt, rejcem pa dala na mizo za približek mesa in okusne kurje juhe.

J. K.

močjo listnega zelenila (Klorofila) in sončne svetlobe rastlina veže iz zraka ogljik, ki ga spreminja v sladkor in škrob. Ta proces, kako rastlina spreminja ogljik v sladkor in škrob, se ni pojasnjen. Rastlina nabira škrob v sebi kot zalogo hrane. Za tvorbo masti, beljakovine, celuloze itd. uporablja tudi škrob.

Posebno značilno za življenje rastlin je, da prejemajo večino hrane iz zraka in le manjši del iz zemlje. To sprevaidmo iz sestavine rastlinskih plodov, ki so v glavnem sestavljeni iz ogljika. Rastlina prejema ogljik iz zraka v obliki ogljikove kisline (CO₂). Kdor zna malo kemije, ve, da sta sladkor in škrob do 50% sestavljeni iz ogljika, masti celo do 75%, beljakovine pa do 55%. Čeprav rastlina prejema največ hrane iz zraka (ki nanj ne moremo vplivati), je gnojenje zemlje vendar zelo pomembno. Ni treba več dokazovati, kako izredno vpliva gnojenje na količino in kakovost pridelka. Zato so umetna gnojila v kmetijstvu, zlasti, ko si prizadevamo, da bi zemlja rodila čim več, največjega pomena ter neobhodno potrebna. Naj bi jih uporabljali, če jih že imajo, letos čim bolj zopet tudi mešani, ki skušajo pridelati na svojih vrtičkih čim več povrtnine.

Pomladanske oslovske misli

Oslovska glava je največji podedovani greh.

Osel misli z oslovskimi možgani. Osel ne razume človeka, ker pravi, da je osat nadležen plevel, oslu pa hrana.

Nikdar se ne trudi skriti svoje neumnosti. Ljudje ti bodo prej odpustili deset neumnih stavkov, kakor enega samega pametnega.

Neumnost je odrevenelost mišljenja, norost krčevitost razuma, blaznost smrtna božjast pameti. Neumnost je večna mladost mišljenja, norost gizzalinstvo razuma, blaznost karikatura pameti. Neumnež je laterna brez luči, norec plinska razsvetljava, blaznež odsev mavrice, v kateri se vrstijo barve v nasprotnem redu.

Ljubezen je oboževan mir, zakon razorožena vojska. Marsikatera poročena žena ima priimek svojega moža z isto pravico, kakor novi svet, odkrit po Kristofu Kolumbu, ime Amerika. Ako bi se imenovala po onem, ki je prvi prijel v deželo njenega srca, bi se pisala drugače.

Pravijo, da pesniki jezdijo konja Pegaza. Ali znajo vsi pesniki jeziti? Pesnik je lahko dober pesnik in slab jezdec, ali pa dober jezdec in slab pesnik. Kaj, če bi pesniki poskusili jeziti osla? Mislim, da bi se pesniki dobro razumeli z oslom, osel pa s pesnikom in vsi bi bili zadovoljni.

Oslu imamo velika ušesa; z njimi lahko migamo in jih poveseimo čez sluhovod, kadar nočemo slišati poveljujočega glasu svojega gospodarja. Človek ne more tega storiti in marsikdo nas zato zavid. Sicer so pa tudi ljudje z oslovskimi ušesi.

Tudi previden osel se spotakne in pade, toda ko vstane, gre še z večjim ponosom naprej, kadar da ga je s padcem usoda odkolavala.

Vsak osel ima v prsih prerokujoči glas in predslutnje, toda oslovska pamet mu ne verjame.

Za osla, ki ima denar, je tudi vas vele-mesto.

Zlatim tovorom obložen osel preskoči vsak plot.

Kakoršna je oslovska pamet, take so oslovske misli, včasih se pa le izloči iz njih kakšna bodica osata, ki je z jezika zašla v možgane.

mt

Izšla je

Dobra knjiga za april

Tomesečna knjiga prinaša na 270 straneh v dovršenem prevodu dr. Jože Glonarja zbirko petih krajših romanov in povesti slovečega pisatelja Gottfrieda Kellerja pod skupnim naslovom »Ljudje iz Seldwylu«. Priprani smo, da bo knjiga naletela na najboljši odmev pri vseh čitateljih. Zunanja oprema, v kateri jo izhajala Dobra knjiga v prihodnjih mesecih, je narejena po načrtu arh. Spindela.

Narodnikom Dobre knjige so »Ljudje iz Seldwylu« na razpolago v upravi naših listov v Narodni tiskarni, onim narodnikom pa, katerim se knjige dostavljajo na dom, bo tudi nova dostavljena ta dni.

Nenarodniki lahko dobe knjigo v vseh knjigarnah ali pa tudi v naši upravi po ceni 17 hr za broširani in 35 hr za vezani, na boljšem papirju natisnjeni izvod.

FILM

ŠVEDSKI SLAVČEK

(Union)

Film o veliki ljubezni slavnega pesnika Andersena.

Hans Christian Andersen je bil slaven danski pisatelj pravljic in kot tak ponos svoje domovine. Še kot mladenič, toda že kot oče znan in upoštevan pripovedovalec je spoznal mlado deklico, ki mu je vzbudila kal onega prelepega čustva, kateremu noben zemljan ne uide: plamen iskrene, romantične ljubezni.

Jenny Lind je bila izvoljenka Andersnovega srca. Svoje samotarske dneve je preževala s petjem in po naključju so izprevideli nje poslušalci, da ima velik talent za petje in da se ji ob primerem solanju obeta sijajna karjera. Andersen ji je ponudil svojo pomoč in podporo

Ise Werner in Karl Ludwig Diehl v filmu »Švedski slavček«

Tako pa ne!

Sloviti otroški paradiz v Tivoliju je bil — o tem pač ne more biti nobenega dvoma — urejen predvsem zato, da dobi najmlajši ljubljanski naraščaj primerno tistišče, da se ob igri in zabavi nauči sonca in svežega zraka. Temu namenu tudi otroško igrišče v polni meri ustreza. Toda zadnje čase je vse to postavljeno na glavo. Mestni smetarji so začeli namreč na zamočvirjenem prostoru na južni strani igrišča odlagati smeti. To se pa godi v času, ko je na igrišču največ otrok. Oblaki prahu se dvigajo, ko izsipaajo iz vozov smeti, povrhu pa neprestano po nekaj možakarjev še »rabuta« za raznimi odpadki in razkopava smeti, tako da je vse ozračje otroškega igrišča zapraшено, zasmeradeno in zastrupljeno z mirijadami bacilov. Res, da je zasipanje zamočvirjenega sveta potrebno, vendar bi bilo iz higienskih razlogov nujno, da se za to uporabi drugačen material, ne pa smeti. Najmanj pa, kar se lahko zahteva, je to, da se to delo opravlja v času, ko na igrišču ni otrok. Drugod smeti pred odlaganjem na za to določenih prostorih celo razkužijo; takih naprav v Ljubljani še nimamo, a vsaj toliko obzirnosti do naših najmlajših pa že smemo zahtevati, da se jih vsaj na ta način ne izpostavlja okuženju. Zato pričakujemo, da bodo odločujoči ta nedostatek nemudoma odpravili!

Ivo Kstan:

Srečanje na grobu

Burja je tuleče zavijala in črni oblaki so se podili po nebesnem svodu. Končno je Dora dospela na pokopališče, cilj njenega romanja. Malo je postala pred kapelico, nato pa se je napotila po ozki stezi med grobovi, stopajoč sklonjene glave mimo zaraščenih grobov. Naposled je zavila med grobove in si s težavo krčila pot med plevelom, ki se je povsod bohotil nad pozabljenimi in zapuščenimi grobovi. Z globokim vzdihom se je ustavila pred skoraj še svežo gomilo, okrog katere so bile še po travi raztresene kepe zemlje. Ob vznemirjenju preprostega lesenega križa je ležal še omenjen venec, spleten iz skromnih poljskih cvetic in na obledem traku se je še blestel napis: Tvoja Dora.

Dora se je prisloni na malo klopco, ki so si jo postavili svojci v sosednem grobu počivajočega pokojnika. Bilo ji je tako hudo, tako nedopovedljivo hudo pri srcu. Zaplakala je. Sprva tiho in pritrjeno, a jok se je vedno bolj spreminjal v bridko stokanje. Zdelo se je, da jo bo neizmerna bol zdaj zdaj stila.

Cez dolgo časa se je naposled nekoliko pomirila in njene obokane oči so se zastirale na grob. Debeli solza se je lesketala na njenem blestem licu in naposled zdrknila ter kanila na roke, sklenjene v naročju.

Pavel! Komaj pol leta je poteklo od onega dne, ko so se prvič križala njuna pota. In zdaj — o Bog, kako je to mogoče — zdaj počiva že pod mrzlo rušo! On, njen nepoznani Pavel, njena prva in edina ljubezen v njenem mladem življenju!

Niti dobre štiri tedne ni od tega, kar mu je prekipajočega srca razkrila tajno, da klije pod njenim srcem novo življenje — njegov otrok — sad njune ljubezni. Pavel jo je takrat smehljaje pobeljal in ji sveto objubil, da bo še pred rojstvom otroka postala njegova zakonska žena. Kako nedopovedljivo srečna je bila

pri sprejemu v operno solo. Jenny je res čudovito napredovala in postala slavna pevka. Nežno in romantično epizodo iz življenja teh dveh umetniških duš je uprizoril Friderik-Forster Burggraf v svojem odeskem komadu: »Gostovanje v Kodanju«. Zaradi izrednega uspeha, te drame si je filmska produkcijska družba Terra-Film zastavila hvalovredno nalogo uprizoriti to snov v filmu, katerega so krsili »Švedski slavček«. V glavnih vlogah Ise Werner, Ludwig Karl Diehl in Joachim Gottschalk, oba z umetniškim okusom in prepričevalnostjo.

PRIJETEN DAN

(Sloga)

Prav vsak gledalec se nalezje pravega veselja do življenja in mnogo dobre volje od onih mladih ljudi, ki v tem zabavnem Tobisovem filmu z vsjo njihovo podjetnostjo rešujejo brez vsakih formalnosti probleme današnjega časa.

Vsebina na kratko: S približno isto hitrostjo, s katero se bliža transportno letalo Berlinu, upada korporalu Schröderju pogum, katji v tem velikem mestu ga čaka deklica, ki mu je že mnogokrat poslala na bojno polje pisma in cigarete — on pa je poročen in že oče malega krepkega fantiča. K sreči ga spremlja tovariš z enakim imenom. Njega naprosi, da prevzame nasproti deklici vse njegove obveznosti. Izroči mu tudi vsa njena pisma, da jih prej dobro prouči, da bi ne prišel v zagato. Toda med pisma se vrne po pomoti in v tovarišev, nesrečo slika njegove žene in otroka, ta slika pa v roke deklice. Lahko si predstavljamo, kaj je vse iz tega sledilo. Iz te velikanke zagate ga naposled reši žena njegovega tovariša, pri katerem je iskal končnega nasveta.

Deklico iz Berlina, medicinko in tramvajsko uslužbenko, predstavlja ljubka Gertr. Meyen, korporala Schröderja pa Volker v. Collande. To je prava, resno zaljubljena igra iz današnjega časa, polna dovtipov in veselih epizod.

Gertrud Meyen v filmu »Prijeten dan«

Leteči zmaji — predhodniki letal

Problem letala je narava rešila že pred milijoni let

Problem letala, s katerim so si različni izumitelji tako dolgo belili glave, je narava rešila že pred milijoni let. Rešitev pa tudi naravi ni uspela na mah, kakor pričajo še sedaj nekatere leteče živali, ki jih lahko smatramo za prav »zastarele modele«, ker ne zmorejo več kakor pravi kratke spušalne lete in morebiti kvečjemu se kratke skoje po zraku. Neki popolnoma opušeni model leteče živali, nekako vmesno rešitev problema letanja, so arheologi našli v rotoparnici prirode: v starih kameninskih plasteh. Gre za leteče kuščarice, med katere štejemo pterodaktile, pteronodona in druge leteče zavrijte.

Zgodovina letečih zavrijtev je temna. Leteče kuščarice se pojavijo kar mahoma kot specialisti v letanju, ne da bi vedeli, kako so se razvile in izginile so prav tako naglo, ne da bi zapustile kakšne naslednike svoje vrste ali vsaj prehodnice k novim oblikam. Leteči plazilci se vsekakor niso obnesli in so se morali zaradi tega umakniti drugim letečim živalim, pticam in sesalcem. Vse, kar je ostalo od neke močno razširjenega rodu letečih zavrijtev, so ostanki kosti v plasteh jure in krede. Iz teh fosilnih ostankov

Leni se je omožila

Znana filmska igralka Leni Riefenstahl se je omožila z majorjem Petrom Jacobom, in sicer po vojnem obredu

Iz filmov, ki pridejo

Izborno zasedbo ima film »Romantična snubitev«, katerega bomo videli v kratkem. Wolf Albach-Retty in Marte Harrell tvorita glavni parček okrog katerega je napisano dejanje, dalje nastopajo Otto Tressler, Rudolf Carl, Richard Romanowsky in Oskar Sima. Dejanje filma je postavljeno v ono lepšo in mimesko dobo, ko so prevladovali družabni problemi nad političnimi in ki so se reševali zgolj z gracio in humorjem. Okolje je staroavstrijsko.

»Indijski nagrobnik« je staroznana filmska stvaritev Thee v. Harbou Kino Tivoli je svoj čas predvajal takrat še nemi film v treh delih in je tolkel vse rekorde. Vrsta igralcev je postala takrat po tem filmu svetovnoznana, a danes so njih imena že skoraj pozabljena... Olaf Fönns kot arhitekt, Mia May kot njegova žena, Conrad Veidt kot princ in Bernhard Götzke kot fakir ostanejo nepozabni. V manjših vlogah sta nastopila Paul Richter in Lia de Putti. Kako bežna je slava filmskih igralcev... Nemo verjeto je zvečal Joe May, zvočno, ki jo bomo videli v kratkem v Ljubljani kot reperto, pa znan režiser Richard Eichberg. — Obširnejši opis filma bo prinesla filmska revija »Naš kino«.

Zatemnitev od 21. do 5.

Ze zaradi otroka ne bi storil kaj takega! Bil je preveč pošten in dober, da bi jo pustil samo z otrokom na svetu.

Dora je takrat s prijateljico pohitela v mrtvašnico, toda pri pogledu na truplo, pokrito s črnim mrtvaškim prtom, ji je nekaj stisnilo srce. Strašna slutnja jo je navdala, da je kar otrpnila. Prijateljica je takrat pristopila k trupu in odkrila mrtvaški prt. Sveta Mati božja! Torej vendar le! Kekor okamenela je strmela Dora na blede, mrtvaško lice svojega dragega...

Večerni mrak je neslišno razprostil svoja krila nad pokopališčem. Dora je zmrla. Slepačjo srce nad svojim razbolelim srcem je Dora s pogledom še enkrat objela gomilo in se zastirala na križ in omenjeni venec. Zdaj, zdaj je vsega konec — za vselej...

Nenadno je zaslišala šestlet bližajočih se korakov in kmalu so se pojavili v megli obrisi postave, ki se je počasi približala. Naposled je opazila neko žensko v črni, globoko zastrito z gostim pajčolanom, noseč v rokah šopek rdečih nageljnov. Ne hote se je Dora dvignila, misleč, da hoče neznanke po ozki stezi mimo nje. Toda ne. Neznanka je obstala pred Pavlovim grobom in Dora sploh ni niti opazila. Kaj neki to pomeni? Morda je zgrešila in išče kak drug grob? Svojim lastnim očem Dora ni mogla verjeti in si je komaj upala dihati, ko se je neznanka sklonila nad Pavlovim grobom in naposled na njem pokleknila. Nato se je sklonila naprej, odričnila njen venec in položila svoj šopek rdečih nageljnov pred križ. Dora je zastalo srce in sedela se je na klopico. Kakor iz deljave je zaslišala besede, ki jih je neznanka govorila:

»Jaz sem te sodila! — Pavel, odpusti mi! Usoda je tako huda. Sedaj bova za večno združena — midva in najin nedolžen otrok...«

Rezek strel je prekinil strahotno tišino. Neznanka se je zgrudila na grob in njeni prsti so krčevito grebli po vlažni zemlji. Dora je kričnila, nato pa jo je objela črna noč in brez glasu se je zgrudila...

Za smeh in dobro voljo

POZNANSTVA

»Koliko ste stari, gospodična?«
»Devetnajst let.«
»To ste rekli že pred dvema letoma, ko sva se spoznala!«
»Da, toda jaz nisem ena tistih, ki govore vsak dan drugače!«

POMOTA

Gospa z globokim glasom: »Tukaj imate miloščino.«
Slepi berač: »Hvala lepa, gospod basist.«

ENOSTAVNA REŠITEV

»Torej v Nico greš na oddih? Ampak opozarjam te, da imajo tam štirideset stopinj vročine v senci!«
»Aha, pa ne bom hodil v senco!«

IZBIRA

Gost natakarič: »Ali imate kaj jesti?«
Natakarič: »Klobase z zeljem.«
Gost: »Ali še kaj?«
Natakarič: »Da, zelje brez klobase.«

LOVCEVA

Starejša gospodična: »No, gospod gozdar, za kako staro me imate?«
Gozdar: »Natanko vam ne morem povedati, toda pred lovom vas ne bi rad sčal...«

VSAKA REC IMA SVOJ VZROK

A.: Zakaj si dal svojega sina krstiti na ime Jurij?
B.: No, če bo enkrat dorasel in se bo oženil, bo vsaj laže premagal zmaja.

IZ SOLE

Učitelj: »Kdor je priden in le dobro dela, pride v nebesa. Kaj se pa zgodi s človekom, ki je malopriden in le slabo dela?«
Učenec (advokatov sinček): »Moj čče ga zagovarja.«

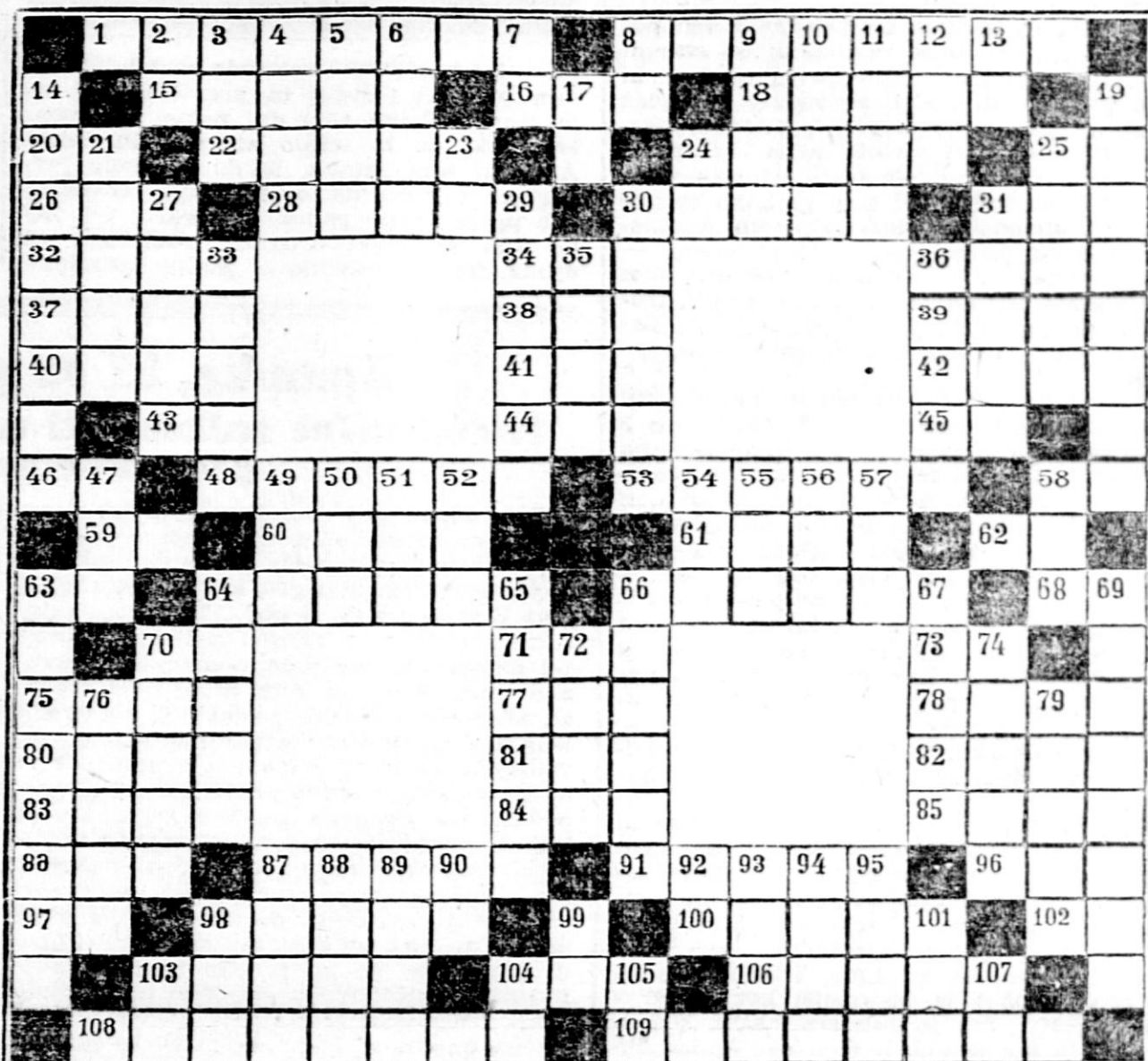
ZGANJARSKA

Pijanček: »Lepo prosim, gospod, ali imate morda kakšne ponošene zimske hlače, da bi si z njimi noge ogrel?«
Gospod: »Saj imate dobre zimske hlače in zakaj bi rabili še ene?«
Pijanček: »Veste, gospod, želodec bi si rad ogrel.«

NA VRTU

»Zdaj šele vem, zakaj lani moj fižol ni zrasel — pozabil sem ga namreč vsaditi!«
CVET Z DEZELE
Gospa: »Kje ste bili do zdaj v službi in kaj ste delali?«
Dekle: »Pri vašem županu sem bila kuharica pri prešilih in sobarica pri krahvah.«

Križanka št. 13

Vodoravno: 1 sužnji, slepo ubogajoči.

8. evropska država 15. starogrški pesnik, 16. vrsta gozda, 18. omotica, narkoza, nezavest, 20. začetek sestava našh črk, 22. na zborovanjih pogost vzklík, 24. deli vrto, 25. klatica za brat, 26. otok v Jadranskem morju 28. gospodinska potrebnost, 30. jed, živilo, 31. bolezen na vinu: tatarski poglavar, 32. zavetišče, pribežališče, 34. okrajšano žensko ime, 36. kulturno-vzgojni zavod 37. brez veselja, nevoljno, 38. rovt, novina v gozdu, 39. geometrijski lik, 40. mestec ob Donavi pod Fruško goro, 41. ima vsako bitje in vsaka stvar, 42. zgodaj, 43. v primorskem narečju pogosta besedica, 44. reka v Angliji 45. okrajšan veznik, 46. igralna karta, 48. zvatorepka, 53. naprava, priroj, 58. dva samoglasnika, 59. krajevni prislov, 60. kazalni zaimek v narečju, 61. svetopisemska oseba, 62. pamet, razum, 63. oblika pomožnega glagola 64. srednješkolski učenci, 66. transport, 68. učenje, priprava 70. kratka za nekdanjo valuto enoto, 71. utra pot, del proge, 73. okrajšan podredni veznik, 75. japonska vojna luka na otoku Hondu, 77. latinski pozdrav 78. prostor v gledališču, 80. cerkveni dostojanstvenik, 81. hitro sušeca se tekočina, ki z njo prevlečemo razne predmete, 82. azijska visoka planota, 83. vezba, lekcija, 84. veznik (stara oblika), 85. geometrijsko telo, 86. me slovenske filmske igralk, 87. prazna neobdelana, brez okusa, 91. domača žival 91. obžalovanje 97. nikalna oblika pomožnega glagola, 98. zabela, 100. kratka, pogosto ponavljana rečenica brez prave vsebine 102. dve različni črki, ki se včasih v romanskih jeziki enako izgovarjata, 103. razred, sloj, 104. število, 106. nekdanja jugoslovanska procevalska agencija, 108. važen del slovniče, 109. kraj ob cesti Ljubljana —Trojanec.

Napvico: 2. medmet, 3. »slabša« povčica, 4. možko ime, 5. napoved smeri, 6. hiter, nagel, 7. vas pri Ljubljani, 8. medmet, 9. okrajšano srbsko moško ime, 10. beseda iz molitve, 11. upanje, 12. glej 41. vodoravno, 13. pritrilnica (v narečju), 14. ohromelost, mrtvoudnost 17. začetek in konec abecede, 19. nekdanja samostojna kraljevina na Balkanu 21. mesto v Švici, 23. francoski spolknik, 24. začetek greha, 25. zrakoplov; okrogla posoda, 27. pojem z višje matematike, 29. kontinent, 30. igra z žogo, 31. cerkveno petje, 33. prostor za trgovino delavnico, 35. gošpe, 36. bajeslovno bitje, 47. število, 49. stopati, hoditi, 50. žar, sijaj, 51. glej 86. vodoravno, 52. jesihast okus, 54. dvojica, 55. predplačilo, 56. del rudnika, 57. češka pritrilnica, 58. ptič, ki spada med kuzarje 63. dežela pod Karpati, ki je sedaj vojno področje, 64. osmoljena nit, 65. evropska država (v jeziku njenih državljanov), 66. kanal 67. morje segajoče v celino, 69. vojvodina nekdanje Avstrije, 70. tatvina, 72. možko ime, 74. del boje, 76. nadejati se, 79. večji kraj v Savinjski dolini 87. lovsko potrebščina, 88. del glave 89. rastlina ovijalka, 90. kazalni zaimek, 92. klatica za »Republique Française«, 93. vrsta žganja, 94. okrajšano moško ime, 95. svetopisemska oseba 98. otok med Anglijo in Irsko, 99. rimsko število 101. veznik 103. ozračen, zaimek, 104. pritrilnica 105. španski spolknik, 107. otroški vzklík ob bolečini

Rešitev križanke št. 17

Vodoravno: 1. mol, 4. Abo, 5. Dubrovnik, 11. aha, 12. ovo, 13. beg, 16. ost, 18. sto, 19. pud, 22. Araz, 24. krsta, 26. Sora, 27. do, 29. osem, 31. dva, 32. Kola, 33. st., 35. ido, 37. tlak, 39. bilo, 40. ime, 41. mesar, 42. natrpan, 43. vatel, 44. aje, 45. ovoji, 47. ren, 49. ilo, 50. ce, 51. Knin, 52. SLS, 54. noji, 56. oh, 57. Eros, 58. krovi, 60. sani, 62. dim, 63. Pad, 64. ako, 66. kol, 67. Dev, 69. Ana, 71. Dravograd, 74. ali, 75. Rab.

Napvico: 1. mar, 2. obok, 3. lov, 5. da, 6. uho, 7. Bask, 8. nota, 9. Ivo, 10. ko, 13. Ba, 14. Ero, 15. gastronom, 17. trd, 18. sta, 19. polovnjak, 20. ura, 21. da, 23. sel, 25. svarilo, 26. sol, 27. Dimac, 28. odeje, 30. Manon, 32. kinin, 33. smelo, 34. teloh, 36. ose, 38. kaj, 39. bar, 40. iti, 46. Vis, 48. Eos, 51. kri, 52. srd, 53. sva, 55. ino, 57. ei, 58. kava, 59. Ikar, 61. il, 63. per, 65. ona, 67. d. d., 68. Zola, 70. ad, 72. var, 73. gib.

Popravi! V križanki št. 17 se mora glasi opredelitev besede pod 65. napvico pravilno latinski predlog in ne obrtnik.

Zlogovnica št. 18

a — a — av — bil — br — ca — can — ček — čem — čev — čr — ču — dar — die — do — e — fa — ge — gbt — go — he — in — je — ka — ka — kar — kar — ko — kor — ksa — la — lec — me — me — ment — mjr — mo — na — na — ni — ni — ni — nja — njem — o — o — o — o — o — og — pa — po — ra — re — se — ska — sta — stri — sum — ši — ši — šk — tar — ter — ter — tlas — to — to — ve — vec — vi — vi — z — zgo.

Iz teh zlogov sestavi 24 besed s pomenom: 1) planinska cvetka, 2) Kersnikova povest, 3) ameriški vrečar (kožuhar), 4) oseba v Prešernovem Krstu, 5) slovenski pisatelj (u. 1918), 6) vozilo (tuj.), 7) mesto v Albaniji, 8) bivši ljubljanski župan, 9) dalmatinski otok, 10) slovenski pisatelj in dramatik, 11) afriška država, 12) sestertostopen verz (tuj.), 13) vrh v Juljskih Alpah, 14) ribji organ, 15) Sienkiewiczova povest, 16) gorovje v Afriki, 17) del obraza, 18) mesto v Ljubljanski pokrajini, 19) učni predmet, 20) staroegipčanski vladarji, 21) škorpjon (slov.), 22) naslovna oseba Tolstojevskega romana, 23) obsekana veja, krepčle, 24) slovenski pesnik in pisatelj (u. 1923).

Druge črke vsake besede (13. besedi tretja črka, brane navzdol, in četrte črke, brane navzgor, povedo po naše Goethejev citat (Anbete du das Feuer hundert Jahr, dann fall hinein, dich frisst's mit Haut und Haar.) »nje« velja za en glasnik).

Rešitev zlogovnice št. 17

1) Karavanke, 2) rovka, 3) Ofelija, 4) iridij, 5) Emil Leon, 6) Alešovec, 7) Doberdob, 8) Lima, 9) jaspis, 10) rojenice, 11) uradnik, 12) Avari, 13) Napoli, 14) ikona, 15) Maribor, 16) Stalingrad, 17) Ivan, 18) apokalipsa, 19) Orinoko, 20) edicija, »Karkol« delas, delaj, preudarno in misli na konec!